

Tehtävien jako kriisinhallinnasta päätettäessä

Tutkimus tasavallan presidentin asemasta puolustusvoimien ylipäällikkönä sotilaallisessa kriisinhallinnassa

Kaisa Hallia

Opinnäytetyö

Johdon assistenttityön ja kielten
koulutusohjelma

2010

Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma

Tekijät Kaisa Hallia	Ryhmä tai aloitusvuosi
Opinnäytetyön nimi Tehtävien jako kriisinhallinnasta päätettäessä Tutkimus tasavallan presidentin asemasta puolustusvoimien ylipäällikkönä sotilaallisessa kriisinhallinnassa	Sivumäärä 44
Ohjaaja Sampo Mielityinen	
Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lukijalle, mitä sotilaallinen kriisinhallinta käytännössä tarkoittaa Suomen kannalta, miten Suomi päättää osallistumisestaan kriisinhallintatehtävään ja mikä on tasavallan presidentin rooli kriisinhallinnasta päätettäessä. Opinnäytetyön tutkimusosassa selvitetään, miten Suomen valtakunnalliset vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt sekä toisaalta suomalaiset rauhanyhdistykset suhtautuvat sotilaalliseen kriisinhallintaan ja siihen liittyviin tällä hetkellä pinnalla oleviin turvallisuus-poliittisiin kysymyksiin. Erityishuomion saa tasavallan presidentin asema ja toimivalta ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Sotilaallisella kriisinhallinnalla tarkoitetaan sotilaallisin keinoin ja sotilaallisesti järjestetyllä organisaatiolla toteutettavia kansainvälisiä kriisinhallintatehtäviä. Kriisinhallinnan tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen, humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen sekä siviiliväestön suojaaminen. Keinoja ovat mm. joukkojen ennaltaehkäisevä ryhmittäminen, sotilastarkkailijaoperaatiot, konfliktin osapuolten hyväksymän sopimuksen toimeenpanon valvonta sekä rauhan palauttaminen. Suomi osallistuu kriisinhallintatehtäviin lähettämällä sotilaita EU:n nopean toiminnan taisteluosastoihin. Kriisinhallintaoperaatioon osallistuminen on perustuslain kannalta aina poliittisen harkinnan ja päätöksenteon piiriin kuuluva asia, koska siinä yhdistyvät toimivaltakysymykset, ulkopolitiikka, maan sisäiseen päätöksentekoon liittyvät seikat sekä turvallisuuspolitiikka. Suomessa kriisinhallintaa koskevaan päätöksentekoon osallistuvat tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja eduskunta. Perustuslain mukaan tasavallan presidentti on Suomen puolustusvoimien ylipäällikkö, joten presidentin toimivaltaan kuuluu myös rauhanturvaamisorganisaatio. Päätöksen Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan tekee tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena Webropol-kyselynä keväällä 2009. Maanpuolustusjärjestöjen kanta Suomen osallistumiseen sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin oli myönteinen, rauhanyhdistysten kanta taas kielteinen tai varauksellinen. Sotilaallista liittoutumista sekä kannatettiin että vastustettiin jyrkästi. Maailmanlaajuiset turvallisuusuhat tuntuivat olevan pikemminkin ei-sotilaallisia: ilmastonmuutos, talouskriisi, kansainvälinen rikollisuus.	
Asiasanat kriisinhallinta, presidentit, puolustusvoimain komentajat, rauhanturvaaminen	

Degree Programme in Modern Languages and Business Studies for Management Assistants

Author Kaisa Hallia	Group or year of entry
The title of thesis Distribution of Responsibilities in Crisis Management Decision Making Research regarding the status of the President of the Republic as Commander-in-Chief in military crisis management	Number of pages 44
Supervisor Sampo Mielityinen	
The objective of this thesis is to present what military crisis management in practice means for Finland, to describe the decision-making procedure regarding participation in a crisis management operation, and to specify the role of the President of the Republic in such a procedure. The empirical part of this thesis presents the views of Finnish national voluntary defence organizations and peace organizations on military crisis management and related issues concerning today's security policy. This research focuses primarily on the President's status and jurisdiction in topics concerning foreign and security policy. Military crisis management involves international crisis management operations that use military means and are executed by a military organization. The operations are aimed at maintaining and restoring international peace and safety, facilitating humanitarian aid, and protecting civilian populations. The range of means available for crisis management may include preventive troop deployments, military observer activities, supervision of the implementation of an agreement approved by the parties to the conflict, and restoration of peace. Finland participates in crisis management by providing soldiers for the EU's rapid response force. Participation in a crisis management operation is always a matter of political consideration and decision-making from the constitutional aspect, because it involves jurisdiction, foreign policy, national decision-making, and security policy. In Finland, the President of the Republic, the Government and the Parliament take part in the decision-making concerning crisis management. According to the Constitution, The President of the Republic is the Commander-in-Chief of the Defence Forces. Consequently, she has the jurisdiction for peacekeeping operations. Decisions on Finland's participation in military crisis management operations are taken by the President of the Republic, based on proposals of the Government. The quantitative research was implemented through Webropol online service in Spring 2009. The defence organizations favoured Finland's participation in military crisis management operations, whereas the peace organizations' view was negative or sceptical. Military alignment was both supported and strongly opposed. Global threat scenarios seemed to be mostly non-military: climate change, financial crisis, international crime, etc.	
Key words military crisis management, president, Commander-in-Chief, peacekeeping	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kriisinhallinta	3
2.1	Suomen osallistuminen kriisinhallintaan.....	4
2.2	EU:n osallistuminen kriisinhallintaan.....	6
3	Presidentin valtaoikeudet ulko- ja turvallisuuspolitiikassa	8
3.1	Ulkopolitiikka.....	8
3.2	Puolustusvoimien johtaminen	11
4	Sotilaallisen kriisinhallinnan juridiikka	13
4.1	Kansainväliset sopimukset.....	14
4.2	Päätöksenteko sotilaallisesta kriisinhallintaoperaatiosta päätettäessä	15
4.3	Presidentin ja valtioneuvoston välinen toimivallanjako.....	16
4.4	Kriisinhallintaorganisaatio ja -koulutus	17
4.5	Sotilaallinen kriisinhallinta muiden EU-maiden perustuslakisääntelyssä....	17
5	Tutkimus tasavallan presidentin asemasta sotilaallisessa kriisinhallinnassa ja muissa turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä	19
5.1	Tutkimuksen aineisto ja toteuttaminen.....	19
5.2	Tutkimusmenetelmän luotettavuus ja ongelmat	20
5.3	Vastaaajien kuvailu.....	21
5.4	Tutkimuksen kysymykset ja niihin saadut vastaukset	21
6	Päätelmät	41
	Lähteet	43

1 Johdanto

Kriisinhallinnan merkitys on viime vuosina kasvanut. Se on merkittävää ja monipuolista kansainvälistä yhteistyötä ja -toimintaa, johon Suomikin osallistuu aktiivisesti. Suomella on pitkät, menestyksekkäät perinteet rauhanturvaamisessa ulkomailla: ensimmäiset rauhanturvaajat lähetettiin tehtäviinsä yli 50 vuotta sitten. Perinteinen rauhanturvaaminen on sittemmin, kylmän sodan päätyttyä, saanut rinnalleen uusia konfliktintorjuntamuotoja. Globalisoitumisen myötä maailmamme on monimutkaistunut ja sirpaloitunut. Oman maan turvallisuuden puolustamiseksi on toisinaan lähdettävä kauaksikin, koska ongelmat, esim. kansainvälinen rikollisuus ja pakolaisvirrat, ovat kaikille yhteisiä. Kriisipesäkkeiden tilanteet pyritään saamaan hallintaan mahdollisimman pian, jotta ongelmat eivät eskaloituisi.

Kriisinhallinta jaetaan sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan. Niiden keinovalikoima on erilainen, mutta päämäärä sama: vakaan ja turvallisen yhteiskunnan luominen. Nykyään puhutaan kokonaisvaltaisesta kriisinhallinnasta: monimutkaiset kriisit ja konfliktit vaativat enemmän yhteistyötä, koordinaatiota ja johdonmukaisuutta kriisinhallintatoiminnan kaikilla tasoilla. Toimijoita on monia, toimintatapoja on useita. Eri mailla on erilaiset edellytykset osallistua kriisinhallintatehtäviin. Sotilaallinen kriisinhallinta ja siviilikriisinhallinta tukevat toisiaan ja toimivat lomittain.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lukijalle, mitä sotilaallinen kriisinhallinta käytännössä tarkoittaa Suomen kannalta, miten Suomi päättää osallistumisestaan kriisinhallintatehtävään, ja ennen kaikkea mikä on tasavallan presidentin rooli kriisinhallinnasta päätettäessä.

Opinnäytetyön tutkimusosassa selvitetään, miten Suomen valtakunnalliset vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt sekä toisaalta suomalaiset rauhanyhdistykset suhtautuvat sotilaalliseen kriisinhallintaan ja siihen liittyviin tällä hetkellä pinnalla oleviin turvallisuuspoliittisiin kysymyksiin. Erityishuomion saa tasavallan presidentin asema ja toimivalta turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselynä.

Oikeusministerin johtama Perustuslaki 2008 -työryhmä julkaisi loppuvuodesta 2008 mietinnön, jossa kartoitetaan Suomen perustuslain uudistustarpeita. Keskustelu jatkuu edelleen vilkkaana julkisuudessa. Tasavallan presidentin valtaoikeudet ovat olleet jatkuvasti esillä, koska nykyisen lainsäädännön mukaan ulkopoliittinen valta on jaettu presidentin ja valtioneuvoston kesken, mikä on esim. EU:ta koskeissa asioissa muodostunut toisinaan ongelmalliseksi. Järjestely on ainutlaatuinen myös kansainvälisessä vertailussa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että presidentin ulkopoliittisiin valtaoikeuksiin ei olla koskemassa.

Koska kriisinhallinta on nimenomaan presidentin toimivaltaan kuuluvaa kansainvälistä ja ulkopoliittista yhteistyötä, maanpuolustusjärjestöille suunnattuun kyselyyn otettiin mukaan myös ulkopoliittiseen johtamisjärjestelmään liittyviä kysymyksiä.

2 Kriisinhallinta

Kansainvälinen *kriisinhallintayhteistyö* on kehittynyt nopeasti viime vuosina. Kansainvälinen kriisinhallintatoiminta kattaa sekä sotilaallisia että siviilitehtäviä. Näitä tehtäviä toteutetaan rinnakkain tilanteissa, joissa kansainvälinen yhteisö osallistuu erilaisten konfliktien ratkaisuun tai yhteiskuntien saattamiseen toimintakykyisiksi. Sotilaallinen kriisinhallinta ja siviilikriisinhallinta pyrkivät erilaisin ja toisiaan täydentävin keinoin samaan päämäärään: turvallisen ja toimivan yhteiskunnan luomiseen. Kokonaisvaltainen lähestymistapa on olennaisen tärkeä moniulotteisten konfliktien ehkäisyssä ja hoidossa.¹

Haasteellisimmat kriisialueet sijaitsevat Pohjois-Afrikassa, Keski-Aasiassa ja Kaakkois-Aasiassa. Aseellisten kriisien osapuolina ovat nykyään pikemminkin eivaltiolliiset ryhmittymät kuin valtiot. Konfliktien syyt ovat useimmiten poliittisia, taloudellisia, historiaan liittyviä, uskonnollisia tai etnisiä. Kriiseihin puuttumista ja olojen vakauttamista vaikeuttavat mm. vahvat henkilökultit, korruptio, heimo-kiistat, uskonnolliset erimielisyydet, järjestäytynyt rikollisuus sekä ase-, huume- ja ihmisalakuljetus. Levottomat olosuhteet lisäävät hallitsematonta muuttoliikettä, pakolaisuutta ja epidemioita. Siviiliväestöön kohdistuvasta vainosta ja väkivallasta kärsivät eniten haavoittuvimmat ryhmät eli naiset ja lapset. Naisten raiskauksista ja lapsien pakkovärväämisestä lapsisotilaiksi on tullut uusi sodankäynnin muoto.² Biologisten ja kemiallisten aseiden yleistyminen on ollut pelottavan nopeaa, ja niiden käyttö terrorismin välineenä on turvallisuusuhka koko maailmalle.

Kriisinhallinnan keinovalikoima on laaja. Sotilaallisiin tehtäviin kuuluvat mm. joukkojen ennaltaehkäisevä ryhmittäminen, sotilastarkkailijaoperaatiot, konfliktin osapuolten hyväksymän sopimuksen toimeenpanon valvonta sekä rauhan palauttaminen.³ Sodan ja rauhan välillä on "harmaa vyöhyke", johon kuuluu erilaisia painostusmenetelmiä: taloudellisia ja poliittisia sanktioita, sotilaallisella voimankäytöllä uhkaamista, informaatio- ja sodankäyntiä.⁴ Siviilikriisinhallintaan voi-

---

¹ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 10.

² Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 7–9.

³ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001, s. 56.

⁴ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 11.

daan lukea monenlaisia konfliktien ennaltaehkäisyyn, ratkaisuun ja jälkihoitoon liittyviä toimintoja, esim. poliisitehtävät, oikeuslaitoksen ja hallinnon uudelleenkäynnistäminen, vaalitarkkailu, demokratian ja ihmisoikeuksien tukeminen sekä etsintä- ja pelastuspalvelu erilaisissa katastrofeissa.¹

2.1 Suomen osallistuminen kriisinhallintaan

Suomen perustuslaissa säädetään, että Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi.² Kriisinhallinnan tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen, humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen sekä siviiliväestön suojaaminen.³

Suomi pyrkii osallistumaan aktiivisesti kriisinhallintayhteistyöhön ja kehittää kansallisia valmiuksiaan ottaen huomioon kansainväliset velvoitteensa (rauhankumppanuusyhteistyö) EU:ssa, YK:ssa ja ETYJissä⁴. Kriisinhallinnan kehittämisessä hyödynnetään rauhanturvaamistoiminnasta ja kansainvälisten järjestöjen kriisinhallintatoiminnasta saatuja kokemuksia. Kriisinhallinnalla on Suomessa kansalaisten vankka tuki⁵, ja suomalaisella rauhaturvaamistyöllä onkin jo yli 50 vuoden historia takanaan.⁶ Suomi osallistuu vuoden 2011 alkupuoliskolla kahden EU:n taisteluosaston päivystysvalmiuteen. Ulkoministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on strategisen tason ohjauksen edistäminen Suomen kriisinhallintatoiminnassa sekä kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian laatiminen vuoden 2009 loppuun mennessä.⁷

---

¹ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001, s. 56.

² PL 1 §.

³ HE 5/2006 vp, s. 65.

⁴ ETYJin päätehtäviä ovat vaali- ja sotilastarkkailu, rajavalvonta, terrorismin vastustaminen sekä laittoman ase-, ihmis- ja huumekaupan torjuminen. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 44.

⁵ 75 % suomalaisista hyväksyy Suomen osallistumisen EU:n nopean toiminnan joukkoihin. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS 2007, s. 5.

⁶ Suomi on osallistunut vuodesta 1956 alkaen noin 30 rauhanturvaamisoperaatioon.

HE 5/2006 vp, s. 5.

⁷ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 83–84.

Suomella on rauhankumppanuusyhteistyösopimus myös Naton kanssa: Suomi osallistuu kumppanimaille avoimna olevaan yhteistyöhön sekä kumppanuus- ja yhteistyöohjelmien kehittämiseen. Suomi osallistuu Nato-johtoisin kriisinhallintaoperaatioihin ja pyrkii osallistumaan Naton nopean toiminnan joukkoja täydentävään toimintaan kehittääkseen kansainvälisessä kriisinhallinnassa tarvittavia kykyjä sekä vahvistaakseen Suomen kansallisia puolustusvalmiuksia, mikä tukee myös Suomen osallistumista EU:n taisteluosastojen toimintaan.¹

Osallistumalla kriisinhallintayhteistyöhön Suomi pyrkii tukemaan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien vahvistumista. Kriisinhallintayhteistyön kautta kertyy kokemusta, joka on hyödyksi kansallisen puolustuksen ja kriisivalmiuden ylläpitämisessä. Puolustusvoimien kansainvälisellä toiminnalla vahvistetaan myös kansallisen puolustuskyvyn uskottavuutta.² Puolustusvoimat osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan pääasiassa maavoimien joukoilla. Meri- ja ilmavoimien kykyjä osallistua kriisinhallintaoperaatioihin pyritään kehittämään.³

Tulevat kriisinhallintaoperaatiot sijoittuvat todennäköisesti yhä vaikeampiin toimintaympäristöihin. Isäntämaan tuki saattaa puuttua kokonaan ja kaluston kuluminen on nopeaa. Kriisialueilla toimivien lukuisien eri järjestöjen ja kansainvälisten toimijoiden välisen koordinaation ja yhteistyön tarve korostuu. Sotilaallinen kriisinhallinta edellyttää Suomelta nopean toiminnan joukkojen sekä tarvittavien erikoiskykyjen ja materiaalien kehittämistä. Operaatiot toteutetaan maantieteellisesti aiempaa kauempana, mikä nostaa merkittävästi operaatiokustannuksia. Tämä edellyttää Suomelta kriisinhallintakykyjen jatkuvaa arviointia ja taloudellisten resurssien lisäämistä. EU:n suorituskykytavoitteet on otettava huomioon Suomen kriisinhallintakykyjen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä.⁴

Osallistuminen kriisinhallintaoperaatioon on perustuslain kannalta aina poliittisen harkinnan ja päätöksenteon piiriin kuuluva asia, koska siinä yhdistyvät toimivaltakysymykset, ulkopoliittikka, maan sisäiseen päätöksentekoon liittyvät sei-

---

¹ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 66.

² Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001, s. 57.

³ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 96.

⁴ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 52.

kat sekä turvallisuuspolitiikka. Suomessa kriisinhallintaa koskevaan päätöksentekoon osallistuvat tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja eduskunta.¹

Suomen osallistuminen sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin on ollut juridisesti todellinen haaste Suomen lainsäätäjille. Kriisinhallintakysymykset aiheuttivat ennen lain voimaantuloa paljon yhteiskunnallista keskustelua. Syksyllä 2005 hallitus teki esityksen kriisinhallintalaista ja määräsi sekä ulkoasiainvaliokunnan että perustuslakivaliokunnan antamaan asiasta lausunnot.² Valiokunnat totesivat, ettei lakia voi sellaisenaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus ei halunnut muuttaa lakia, vaan esitti, että perustuslakia muutettaisiin. Lopulta päädyttiin ratkaisuun, jossa kriisinhallintalaki säädettiin kiireellisenä pysyvänä poikkeuslakina³ perustuslain säätämisyjärjestyksessä⁴. Näin perustuslakiin ei tarvinnut kajota, ja poikkeuslain säätäminen ratkaisi myös sen pikaisen sääntelyn tarpeen, jota Suomen osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin edellyttää. Kansanedustajat kiistelivät viimeiseen saakka, kenen valtuutuksella operaatioihin voitaisiin osallistua. Presidentin rooli puolustusvoimien ylipäällikkönä oli näkyvästi esillä keskustelun joka vaiheessa.

2.2 EU:n osallistuminen kriisinhallintaan

Euroopan unionin kriisinhallintatoiminnan lähtökohtana on, että toimiin sitoudutaan yhdessä ja jäsenmaat antavat käyttöön tarvittavat voimavarat. Kriisinhallinnan ohella käytetään poliittisia ja diplomaattisia keinoja sekä kehitysyhteistyötä. Painopiste on ollut siviilikriisinhallinnassa.⁵

Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan puitteissa on kehitetty unionin kykyä toteuttaa nopeaa liikkeellelähtöä edellyttäviä, lyhytkestoisia

---

¹ KrHL 2 § ja 3 §.

² PeVL 54/2005 vp.

³ Poikkeuslaki on PL:n säätämisyjärjestyksessä säädetty laki, joka PL:n sanamuotoa muuttamatta merkitsee asiallista poikkeusta PL:sta. OM 2006, s. 6.

⁴ PL:n säätämisyjärjestyksestä ja lain kiireelliseksi julistamisesta säädetään PL:n 73 §:ssä: eduskunnan hyväksyttyä täysistunnossa lain sisällön yksinkertaisella enemmistöllä laki julistetaan kiireelliseksi, mikä vaatii 5/6 annetuista äänistä. Lopullinen hyväksyminen tapahtuu 2/3:n enemmistöllä.

⁵ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka_2009, s. 24–25.

ja vaativia kriisinhallintatehtäviä. EU:n monikansalliset *nopean toiminnan osastot* ovat uudentyypistä kriisinhallintayhteistyötä, jossa muodostettavaa joukkoa harjoitetaan ja käytetään yhtenä kokonaisuutena.¹ EU:n taisteluosastossa on 1600–2700 sotilasta. Taisteluosaston tulee olla toimintakykyinen 30–120 vuorokautta ja kykenevä aloittamaan operaation toimeenpanon kohteessa 10 päivän kuluessa EU:n neuvoston päätöksestä. Taisteluosastojen tulee kyetä suoriutumaan vaativista olosuhteista riskialttiissa olosuhteissa.² EU:n taisteluosastot ovat olleet täydessä toimintavalmiudessa vuoden 2007 alusta lähtien. Taisteluosaston mahdollisia tehtäviä ovat osapuolten erottaminen toisistaan voimakeinoin, konfliktinesto, evakuointi vaikeissa oloissa sekä humanitaarisen avustustehtävän tukeminen.³

---

¹ HE 5/2006 vp, s. 5.

² UaVM 1/2006 vp.

³ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 26.

3 Presidentin valtaoikeudet ulko- ja turvallisuuspolitiikassa

Keväällä 2000 voimaantullut uusi perustuslaki kavensi jonkin verran tasavallan presidentin valtaoikeuksia. Presidentti on kuitenkin edelleen valtionpäämies, jolla on muodollisen päätöksenteon ulkopuolella myös valtion symbolin, yhteiskunnallisen vaikuttajan ja sovittelijan rooli. Presidentin tehtävistä säädetään pääasiallisesti perustuslaissa, mutta tavallisella lailla on mahdollista siirtää hänelle muitakin tehtäviä, sikäli kuin ne perustuslain mukaan eivät kuulu toiselle valtioneuvalle, viranomaiselle tai tuomioistuimelle. Presidentin asema on näkyvimmillään ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä asioissa. Presidentti toimii yhteistyössä valtioneuvoston kanssa hoitaessaan tehtäviään. Useimmat päätökset syntyvät valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, ja muutoinkin yhteydet valtiokoneistoon kulkevat pääasiallisesti valtioneuvoston kautta.¹

3.1 Ulkopoliitiikka

Suomessa harjoitetun ulkopoliitiikan tavoitteina voidaan pitää valtion oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen ja kansallisten etujen turvaamista suhteissa toisiin valtioihin ja kansainvälisiin järjestöihin. Näitä etuja ovat toisaalta kauppapoliittiset ja kaupallis-taloudelliset edut, toisaalta liberaalisen ja sosiaalisen periaatteen turvaaminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, kansainvälisen rauhan säilyminen ja ympäristön kestävä kehitys kaikkialla maailmassa.² Valtiojärjestyksemme perusteissa määrätään, että Suomen tulee osallistua kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi.³ Suomen ja muiden valtioiden välinen kanssakäyminen tapahtuu joko suorana valtioiden välisenä bi- tai multilateraalisenä yhteistoimintana tai valtioiden perustamien kansainvälisten organisaatioiden puitteissa. Päätösvalta ulkopoliitiikasta on vuorovaikutussuhteessa päätösvaltaan kansainvälisoikeudellisesta velvoittautumisesta.⁴ Kahden- ja monenkeskisin kansainvälisin sopimuksin pyritään yhdenmukaistamaan sellaisia oikeussääntöjä, joita pidetään omien etujen mukaisi-

---

¹ Jyränki, A. 2000, s. 116.

² Jyränki, A. 2000, s. 200.

³ PL 1 §.

⁴ Saraviita, I. 2000, s. 437.

na.¹ Valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Muilta osin kansainväliset velvoitteet saatetaan voimaan tasavallan presidentin antamalla asetuksella.²

Tasavallan presidentti johtaa Suomen ulkopolitiikkaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Perustuslain mukaan EU-asiat kuuluvat valtioneuvostolle, ja presidentti johtaa perinteistä ulkopolitiikkaa muilta osin. Ulkopolitiikan kansallinen johto on näin ollen kaksihuippuinen. Eduskunta hyväksyy kansainväliset velvoitteet ja niiden irtisanomisen. Eduskunta myös osallistuu Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansalliseen valmisteluun.³

Osan ulkopoliittisista päätöksistä presidentti tekee *määrämuotoisesti*, ts. valtioneuvostossa ministerien läsnäollessa. Monet hänen ratkaisuihistaan kuitenkin syntyvät muissa tilanteissa, esim. epävirallisissa tai alustavissa neuvotteluissa muiden valtioiden kanssa. Perustuslain tavoitteena on, että näissäkin tapauksissa presidentti neuvottelisi ennen ratkaisuaan ministeristön tai vähintään ao. ministerin kanssa. Perustuslain asettama yhteistoimintavaatimus edellyttää vähintään tietynlaisen yhteisymmärryksen syntymistä presidentin ja valtioneuvoston kesken. Presidentin päätösvallassa ovat mm. sellaiset toimet kuin valtion tunnustaminen, diplomaattisuhteiden solmiminen ja katkaiseminen sekä jäsenyys kansainvälisessä järjestössä, joskin tosiasialliset ratkaisut näihinkin toimiin ryhtymisestä on yleensä jo tehty ennen presidentin esittelyä.⁴

Presidentin ja valtioneuvoston yhteistoiminnan käytännön muodot riippuvat asian luonteesta, merkityksestä ja valmisteluvaiheesta. Ulkopolitiikan hoitamiseen liittyy määrämuotoisen päätöksenteon ohella erilaisia tapaamisia, keskusteluja ja neuvotteluja muiden valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen edustajien kanssa, yhteydenpitoa Suomen edustajiin, kirjeenvaihtoa, julkisia esiintymisiä ja muita vastaavia toimia, joiden yhteydessä presidentti voi esittää kannanottoja Suomen ulkopolitiikan yleisistä suuntaviivoista tai esim. jonkin kansainvälisen asian ratkaisemisesta. Tällaisilla toimilla on ulkopoliittisesti niin suuri merkitys, että voi-

---

¹ Jyränki, A. 2000, s. 200.

² PL 95 §.

³ PL 93 § ja Jyränki, A. s. 206.

⁴ Jyränki, A. 2000, s. 206–207.

daan jopa arvioida ulkopolitiikan johtamisen tapahtuvan pääasiassa muussa kuin määrämuotoisten päätösten muodossa.¹

Presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan (UTVA)² yhteisillä kokouksilla on tärkeä rooli yhteistoimintavelvoitteen toteuttamisessa. Ministerivaliokunta käsittelee valmistelevasti tärkeät ulko- ja turvallisuuspoliittikkaa ja muita Suomen suhteita ulkovaltoihin koskevat asiat, näihin liittyvät sisäisen turvallisuuden asiat sekä tärkeimmät kokonaisuomaanpuolustusta koskevat asiat.³ Valiokunta käsittelee myös sen tehtävien alaan kuuluvien asioiden yhteensovittamista koskevat kysymykset. Valiokunta toimii presidentin ja valtioneuvoston yhteistyö- ja keskustelufoorumina. Presidentti on nykyisin aina mukana UTVAn kokouksissa. Vaikka pääministeri toimiikin UTVAn puheenjohtajana, presidentti johtaa puhetta toimivaltaansa kuuluvia asioita käsiteltäessä.⁴ Presidentin osallistuminen valiokunnan kokouksiin muuntaa valiokunnan valmisteluelimestä tosiasialliseksi päätöksentekuelimeksi ja antaa parlamentaarisen vastuukatteen sellaisillekin presidentin toimille, jotka eivät edellytä valtioneuvostossa tehtäviä määrämuotoisia päätöksiä.⁵

Lisäksi virkamiestasolla tapahtuva säännöllinen tietojenvaihto muodostaa merkittävän osan yhteistoiminnan kokonaisuutta: keskeisessä asemassa ovat tasavallan presidentin kanslian, valtioneuvoston kanslian ja ulkoasiainministeriön virkamiesten säännölliset yhteiset tapaamiset. Tasavallan presidentin kanslian edustaja on mukana EU-asioiden kansallisessa valmistelussa EU-asioiden komiteassa ja jaostokäsittelyssä.⁶

---

¹ OM 2008, s. 43.

² UTVAn puheenjohtajana on pääministeri sekä muina jäseninä ulkoasiainministeri, puolustusministeri ja enintään neljä muuta valtioneuvoston määräämää ministeriä. Asian käsittelyyn valiokunnassa osallistuu myös muu ministeri silloin, kun käsiteltävänä olevaan asiaan liittyy hänen toimialaansa kuuluvia kysymyksiä.

³ VN:n ohjesääntö 25 §.

⁴ OM 2008, s. 45.

⁵ HE 1/1998 vp.

⁶ OM 2008, s. 44–45.

3.2 Puolustusvoimien johtaminen

Perustuslain mukaan tasavallan presidentti on Suomen *puolustusvoimien ylipäällikkö*. Presidentti voi valtioneuvoston esityksestä luovuttaa ylipäällikkyyden toiselle Suomen kansalaiselle määrääjäksi tai toistaiseksi. Presidentin on käytettävä ylipäällikönvaltaansa ministerin myötävaikutuksella.¹ Ylipäällikkyyys liittyy läheisesti presidentin tehtäviin Suomen ulkopoliittikan johdossa esim. siksi, että kansainvälinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö on lisääntynyt.² Ylipäällikkyyden merkitys vaihtelee valtakunnan kulloisenkin valmiusasteen mukaisesti – mahdollisen kriisin uhatessa ylipäällikönvallan merkitys korostuu.³ Sodasta ja rauhasta päättää presidentti eduskunnan suostumuksella.⁴ Presidentti myös nimittää upseerit virkaansa⁵ ja päättää sotilasarvossa ylentämisestä puolustusvoimain komentajan tai puolustusministerin esityksestä.⁶

Sotilaskäskyasioissa puolustusvoimien komentaja on sotilaallisena johtajana välittömästi tasavallan presidentin alainen.⁷ Sotilaskäskyasiat kuuluvat perustuslain mukaan presidentille, puolustusvoimien taloushallinto valtioneuvostolle.⁸ Perustuslaki ei kuitenkaan määrittele tyhjentävästi sotilaskäskyasioita, vaan jättää määrittelyn tavallisen lain tehtäväksi. Sotilaskäskyasioista säädetään lain puolustusvoimista (402/1974) 8a §:ssä: tasavallan presidentti päättää valtakunnan sotilaallisen puolustuksen keskeisistä perusteista, sotilaallisen puolustusvalmiuden merkittävistä muutoksista, sotilaallisen puolustuksen toteuttamisen periaatteista sekä muista puolustusvoimien sotilaallista toimintaa ja sotilaallista järjestystä koskevista laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä sotilaskäskyasioista. Lisäksi tyypillisinä sotilaskäskyasioina voidaan pitää sotilaallisten toimenpiteiden valmistelua ja johtamista, asevelvollisten kouluttamista ja sotilaallisen joukon sisäisen hengen, kurin ja järjestyksen ylläpitämistä.⁹ Myös sotilaskäskyasioista päättäes-

---

1 PL 128 §, 58 §.

2 HE 172/1999 vp.

3 Saraviita, I. 2000, s. 581.

4 PL 93 §.

5 Kyseessä on presidentin erillinen toimivaltuus, jota ei voi siirtää toiselle, eikä se siirry ylipäällikkyyttä luovutettaessaan. PL 128 § ja Jyränki, A. 2000, s. 220.

6 LPv 9 §.

7 TPA 282/2000 3 §.

8 Jyränki, A. 2000, s. 219.

9 HE 172/1999 vp.

sään presidentti tarvitsee asianomaisen ministerin myötävaikutusta.¹ Ministerin myötävaikutus on järjestetty siten, että presidentti tekee päätöksensä puolustusvoimain komentajan välittömästä esittelystä, jossa puolustusministerillä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta.²

Puolustusvoimien ylipäällikkönä presidentin toimivaltaan kuuluu myös rauhan- turvaamisorganisaatio. Toiminnallisesti kriisinhallintaorganisaatio on kuitenkin operaation toimeenpanijan eli ulkomaalaisen johdon alainen. Koska kansallinen päätös kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta säilyy presidentin toimivallassa, ei joukon toimiminen kansainvälisessä johdossa ole ongelmallinen presidentin ylipäällikön toimivallan kannalta.³ Presidentti päättää kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisena päätöksenä valtioneuvostossa ja sen ratkaisuehdotuksesta. Kyse ei tällöin ole PL:n 128 §:ssä säädetystä puolustusvoimien ylipäällikön toimivallan käytöstä, vaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan johtamisesta, josta säädetään PL:n 58 §:ssä.⁴

---

1 PL 58 §.
2 LPv 8b § ja Jyränki, A. 2000, s. 222.
3 HE 5/2006 vp, s. 67.
4 OM 2006, s. 16.

4 Sotilaallisen kriisinhallinnan juridiikkaa

Sotilaallisella kriisinhallinnalla tarkoitetaan *sotilaallisin keinoin ja pääsääntöisesti sotilaallisesti järjestetyllä organisaatiolla toteutettavia kansainvälisiä kriisinhallintatehtäviä*. Niihin eivät kuulu valtioiden alueen puolustustehtävät eivätkä siviilikriisinhallinnan tehtävät. Käsite on vakiintunut kansainvälisessä käytännössä.¹

Suomen halu perustaa omat nopean toiminnan joukot edellytti lainsäädännön muuttamista: rauhanturvaamislaki (514/1984) kumottiin ja sen tilalle säädettiin laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta (211/2006), joka astui voimaan 1.4.2006. Siinä säädetään Suomen osallistumisesta kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, kriisinhallintaan liittyvästä koulutus- ja harjoitustoiminnasta sekä kriisinhallintahenkilöstön asemasta. Suomi voi osallistua YK:n turvallisuusneuvoston valtuuttamaan tai poikkeuksellisesti muuhun kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, jonka tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen taikka humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviiliväestön suojaaminen. Tässä toiminnassa on otettava huomioon YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet² sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt. Kriisinhallintalaissa tarkoitettuna kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla YK, ETYJ³, EU taikka muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä.⁴

Sotilaallinen kriisinhallinta on niin uusi käsite suomalaisessa lainsäädännössä, ettei sitä koskevaa säännöstöä vielä juuri ole muuta kuin poikkeuslakina säädetty KrHL. KrHL:n voimaantulo aiheutti muutoksia LPv:iin, asevelvollisuuslakiin, rikoslakiin, sotilasoikeudenkäyntilakiin, valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettuun lakiin sekä siviilihenkilös-

---

¹ OM 2006, s. 8.

² YK:n peruskirjan 41 artiklan mukaan YK voi keskeyttää täydellisesti tai osittain taloudelliset suhteet sekä kulku- ja teleyhteydet kansainvälisen rauhan palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi. Jos nämä toimenpiteet ovat riittämättömiä, 42 artiklan mukaan YK voi ryhtyä saartoihin, mielenosoituksiin tms. toimiin jäsentensä maa-, ilma- tai merivoimien avulla. Kaikki YK:n jäsenet sitoutuvat 43 artiklan mukaan asettamaan turvallisuusneuvoston käytettäväksi asevoimia, apua, helpotuksia ja kauttakulkuoikeuden. Peruskirja ei sisällä nimenomaisia määräyksiä nykymuotoisesta kriisinhallintatoiminnasta.

³ ETYJ ei ole tähän mennessä valtuuttanut yhtään sotilaallista kriisinhallintatehtävää. Se toimii pääasiassa siviilikriisinhallinnan alueella. UaVM 1/2006 vp.

⁴ KrHL 1 §.

tön kriisinhallintaan osallistumisesta annettuun lakiin. Näissä muutoksissa kysymys oli lähinnä rauhanturvalakia koskevan viittauksen muuttamisesta KrHL:aa koskevaksi.¹

4.1 Kansainväliset sopimukset

Sotilaallinen kriisinhallintayhteistyö edellyttää valtioiden välisiä sopimuksia. Kansainvälisiä suhteita määrittävä lainsäädäntö tuo mukaan valtioiden yhteistyöhön sekä konflikteihin ja kriisinhallintaan liittyvät säädökset. Yhdistyneet Kansakunnat, ETYJ, Euroopan unionin jäsenvaltiot sekä Nato-maat ovat keskeiset sopimuskumppanit näissä asioissa. YK:n peruskirjan kriisinhallintaa koskevia määräyksiä käsiteltiin jo aiemmin tässä luvussa.

Rauhankumppanuusyhteistyöstä Naton kanssa säädetään asetuksessa Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (65/1997), jonka määräysten soveltamisesta sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään voidaan säätää tasavallan presidentin asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää EU:n sotilasesikunnan (EUSE) ja unionin käyttöön asetettujen joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen (24/2006) ja korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen (25/2006) soveltamisesta sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään.² Sotilaallisen kriisinhallintavalmiuden kehittämistä päätettiin Helsingin ja Nizzan Eurooppa-neuvostoissa. Nizzan sopimuksella (2001/C 80/01) perustettiin poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (PTK), jonka tehtävänä on seurata kansainvälistä tilannetta, osallistua politiikan määrittelyyn ja valvoa sovitun politiikan täytäntöönpanoa. Lähinnä kansallisista edustajista koostuva PTK toimii kriisinhallintaoperaatioiden keskuksena ja on näin ollen keskeisessä asemassa silloin, kun Suomenkin joukot

---

¹ UaVM 1/2006 vp.

² KrHL 4 §.

osallistuvat EU:n johtamaan kriisinhallintaoperaatioon.¹ Nopean toiminnan kyvyn kehittäminen konkretisoitui vuoden 2004 aikana, jolloin EU:lle päätettiin perustaa kolmetoista noin 1500 sotilaan taisteluosastoa. Päätökset EU:n kriisinhallintaoperaatioiden käynnistämisestä, tehtävistä ja voimankäytösäännöistä tehdään unionin neuvostossa yksimielisesti.² EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistuessa Nato-yhteistyön merkitys korostuu entisestään, koska EU ja Nato ovat jäsenkunnaltaan pitkälti päällekkäisiä organisaatioita.³

Suomi on sitoutunut Lissabonin sopimukseen, jota tosin ei ole vielä ratifioitu kaikissa EU:n jäsenmaissa. Sopimukseen sisältyvän yhteisvastuulausekkeen mukaan unioni ja sen jäsenvaltiot toimivat yhdessä yhteisvastuun hengessä, jos jäsenvaltio joutuu terrori-iskun, luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden kohteeksi ja pyytää tätä varten apua. Tämä saattaa tarkoittaa myös sotilaallisten voimavarojen käyttämistä.⁴

4.2 Päätöksenteko sotilaallisesta kriisinhallintaoperaatiosta päätettäessä

Päätöksenteko sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta alkaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministeri-valiokunnan yhteisellä kokouksella, jossa asiaa käsitellään valmistelevasti. Tämän jälkeen puolustusministeriö voi käsittelyn perusteella ryhtyä osallistumiseen liittyviin valmistelu- ja varautumistoimenpiteisiin.⁵ Valtioneuvosto kuulee eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa ja tekee sitten ratkaisuehdotuksensa. Jos ratkaisuehdotus koskee sotilaallisesti erityisen vaativaa kriisinhallintatehtävää tai tehtävää, joka ei perustu YK:n turvallisuusneuvoston valtuutukseen, valtioneuvoston on ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä kuultava eduskuntaa antamalla⁶ sille asiasta selonteko. Jos ratkaisuehdotus koskee enintään kymmenen henkilön määräämistä sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään, valtioneuvoston on ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä annettava asiasta selvitys eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle. Ennen valmiuosaston asettamista koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä val-

---

¹ Euroopan unioni 2002.

² UaVM 1/2006 vp.

³ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 54.

⁴ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009, s. 22–23.

⁵ KrHL 2 §.

tionevoston on kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Ennen ratkaisuehdotuksen tekemistä Suomen osallistumisesta kriisinhallintaan valmiuosastolla¹ valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.² Päätöksen Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan kuten myös osallistumisen lopettamisesta tekee kussakin tapauksessa erikseen tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Presidentti päättää valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta myös valmiuosaston asettamisesta. Puolustusministeriö voi päättää osallistumisen vähäisestä muuttamisesta.³

4.3 Presidentin ja valtioneuvoston välinen toimivallanjako

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan hoitamiseen ja niitä koskevaan päätöksentekoon osallistuvat sekä presidentti että valtioneuvosto, joiden on päätöksenteossa huomioitava myös Euroopan unionin vaikutus.⁴ Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluva asia, joka valtioneuvostossa kuuluu puolustusministeriön toimialaan.⁵ Kriisinhallintakysymyksiin liittyy siksi perustuslain 93 §, jonka mukaan Suomen ulkopoliittikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Eduskunta kuitenkin hyväksyy kansainväliset velvoitteet ja niiden irtisanomisen sekä päättää kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamisesta siltä osin kuin perustuslaissa säädetään. Valtioneuvosto vastaa EU:ssa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksyntää. Valtioneuvoston toimivalta ulottuu EU:n koko toimialalle, ja näin ollen sen valmistelultaan kuuluvat myös EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat asiat. EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvia kysymyksiä ovat humanitaariset tehtävät, pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhanpalauttaminen mukaan lukien. Valtioneuvosto määrittelee Suomen kannan sekä mää-

---

¹ Valmiuosastolla tarkoitetaan sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen.

² KrHL 3 §.

³ KrHL 2 §.

⁴ PL 93 §.

⁵ VN:n ohjesääntö 16 §.

rää Suomen edustajien toiminnasta ja osallistumisesta EU:n lopulliseen päätöksentekoon ja sitä edeltäviin valmisteluvaiheisiin.¹

4.4 Kriisinhallintaorganisaatio ja -koulutus

Sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahat myönnetään valtion talousarviossa ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Puolustusministeriö antaa kriisinhallinnan edellyttämät tehtävät puolustusvoimille sekä ohjaa ja valvoo kriisinhallintaa. Suomalaiseen kriisinhallintaorganisaatioon voi kuulua kriisinhallintajoukkoja, erillisiä yksiköitä ja yksittäisiä henkilöitä. Palvelussuhteen alkamisen jälkeen kriisinhallintahenkilöstön työnantajia ovat puolustusministeriö ja puolustusvoimat. Kriisinhallintaorganisaatio kuuluu puolustusvoimiin ja on pääesikunnan alainen. Toiminnallisesti kriisinhallintaorganisaatio on toimeenpanijan (YK, EU, ETYJ, Nato tms.) alainen.²

Puolustusvoimat huolehtii sotilaallisen kriisinhallinnan edellyttämien valmiuksien luomiseksi tarvittavasta koulutuksesta ja harjoituksista. Suomalaiset sotilasosastot ja yksittäiset suomalaiset voivat osallistua koulutukseen ja harjoituksiin ulkomailla. Vastavuoroisesti koulutusta ja harjoituksia voidaan järjestää Suomessa ulkomaisille sotilasosastoille ja yksittäisille ulkomaalaisille.³

4.5 Sotilaallinen kriisinhallinta muiden EU-maiden perustuslakisääntelyssä

Kansainvälisessä valtiosääntövertailussa⁴ vaikuttaa siltä, että sotilaallinen kriisinhallinta edellyttää jonkinlaista perustuslakisääntelyä. Useimpien EU:n jäsenmaiden osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan nojautuu perustuslain tasoisiin säännöksiin. Monilla on lisäksi Suomen tapaan erityinen sotilaallista kriisinhallintaa koskeva laki tai asiasta säädetään yksityiskohtaisemmin puolustushallintoa koskevassa tms. laissa.⁵

---

¹ PeVL 54/2005 vp.

² KrHL 5 § ja 7 §.

³ KrHL 6 §.

⁴ Vertailussa ovat mukana ne EU-maat, joiden lainsäädäntö on Suomen tilanteen kannalta merkityksellinen.

⁵ OM 2006, s. 19–20.

Nopea kehitys kriisinhallintatoiminnassa on johtanut perustuslain muutoksiin monissa maissa. Alankomaiden, Portugalin, Slovakian, Tšekin ja Unkarin perustuslaeissa on nimenomaiset säännökset kriisinhallinnasta. Joissakin jäsenvaltioissa asiaa koskeva perustuslakisääntely kytkeytyy sotilaiden lähettämiseen maan rajojen ulkopuolelle yleensä (Puola ja Ruotsi) tai puolustusvoimien käyttöön kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi (Liettua ja Viro). Eräillä mailla kriisinhallinta nojautuu perustuslain yleisempiin säännöksiin osallistumisesta toimintaan rauhan ja turvallisuuden takaamiseksi (Italia ja Saksa), kansainvälisistä suhteista tai velvoitteista (Espanja ja Kreikka) tai puolustusvoimien käytöstä yleensä (Ranska). Itävallalla on perustuslain tasoinen erityislaki ulkomaisista kriisinhallintatehtävistä, kuten yksikköjen ja yksittäisten henkilöiden lähettämisestä ulkomaille.¹

---

¹

5 Tutkimus tasavallan presidentin asemasta sotilaallisessa kriisinhallinnassa ja muissa turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä

5.1 Tutkimuksen aineisto ja toteuttaminen

Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisena kyselynä keväällä 2009. Kyselyn perusteella tutkijan tarkoitus oli selvittää Suomen valtakunnallisten vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen sekä toisaalta suomalaisten rauhanyhdistysten suhtautumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ja siihen liittyviin tällä hetkellä pinnalla oleviin turvallisuuspoliittisiin kysymyksiin. Erityishuomion sai tasavallan presidentin asema ja toimivalta turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Koska turvallisuuspolitiikka ja siihen liittyvä kansainvälinen yhteistyö ovat mitä suurimmassa määrin ulkopoliittisia asioita, tutkimukseen otettiin mukaan muutamia ulkopoliittikkaa, erityisesti EU-politiikkaa koskevia kysymyksiä.

Maanpuolustusjärjestöt valittiin siksi, että niiden toiminnassa on mukana ulko- ja turvallisuuspolitiikasta kiinnostuneita kansalaisia, joilla useimmiten on valmiit mielipiteet maanpuolustusasioista ja he myös mielellään tuovat niitä julki. Mukana oli eri ikäryhmiä edustavia järjestöjä (Varusmiesliitto, Rintamaveteraaniliitto). Edustettuina olivat myös ammattisotilaat (upseeriliitot). Myös naisjärjestöt ovat edustettuina. Tasapainon vuoksi kysely lähetettiin rauhanyhdistyksille. Tutkimus on rajattu valtakunnallisiin järjestöihin.

Kysely toteutettiin webropol-kyselynä, jossa vastaajakohtainen linkki lähetettiin sähköpostilla. Internet-pohjainen kysely on helppo ja kätevä: se ei kuormita kenenkään sähköpostia, siihen vastaaminen ei vaadi erityistaitoja, kysymykset voi ryhmitellä selkeästi, ja vastaamisen helppous houkuttelee vastaamaan nopeammin. Lisäksi tutkija saa vastaukset suoraan ohjelmasta haluaminaan raportteina. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse seuraaville järjestöille:

- 1) Kadettikunta ry
- 2) Maanpuolustuskiltojen Liitto
- 3) Maanpuolustuskoulutus ry
- 4) Maanpuolustusnaisten Liitto
- 5) Naisten valmiusliitto ry
- 6) Reserviläisliitto ry
- 7) Rintamaveteraaniliitto

- 8) Sininen Reservi ry
- 9) Suomen Rauhanturvaajaliitto
- 10) Suomen Reserviupseeriliitto
- 11) Suomen Sotaveteraaniliitto ry
- 12) Upseeriliitto
- 13) Varusmiesliitto
- 14) Viestiupseeriyhdistys

- 15) AKL - Aseistakieltäytyjäliitto ry
- 16) Sadankomitea
- 17) Suomen Rauhanliitto
- 18) Suomen Rauhanpuolustajat ry

Seitsemän vastaajaa vastasi määräajassa. Tutkija lähetti määräajan päätyttyä muille uuden sähköpostin, jossa annettiin viikon verran lisää vastausaikaa. Tässä ajassa saatiin neljä vastausta lisää. Yksi vastaus tuli viisi päivää myöhässä. Loppujen lopuksi vastaukset saatiin näiltä järjestöiltä:

- 1) Maanpuolustuskiltojen Liitto
- 2) Maanpuolustuskoulutus ry
- 3) Maanpuolustusnaisten Liitto
- 4) Reserviläisliitto ry
- 5) Rintamaveteraaniliitto
- 6) Suomen Reserviupseeriliitto
- 7) Upseeriliitto
- 8) Varusmiesliitto
- 9) Viestiupseeriyhdistys

- 10) AKL - Aseistakieltäytyjäliitto ry
- 11) Suomen Rauhanliitto
- 12) Suomen Rauhanpuolustajat ry

Näin ollen viisi maanpuolustusjärjestöä ja yksi rauhanyhdistys jätti vastaamatta kyselyyn.

Kysely ei ollut anonyymi, koska tutkija halusi nimenomaan vertailla maanpuolustusjärjestöjen vastauksia rauhanyhdistysten vastauksiin. Tämäntyyppisen kyselyn ei tarvitse olla anonyymi, sillä vastaajat edustavat omaa järjestöään.

5.2 Tutkimusmenetelmän luotettavuus ja ongelmat

Tutkimuksen vastausprosentti oli 67, eli 2/3 kohderyhmästä vastasi kyselyyn. Vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä, mikä nostaa tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen reliabiliutta parantaa myös, että tutkimus ei ollut anonyymi. Jos

tutkimus siis toistettaisiin lähiaikoina, vastaajilla olisi paineita vastata kysymyksiin samalla tavoin kuin ensimmäiselläkin kerralla. Vastaajien lukumäärä oli yleisesti ottaen vähäinen, mutta toisaalta otannassa olivat kuitenkin mukana kaikki valtakunnalliset edellä määritellyt järjestöt.

Pienten vastausmäärien ongelmana on, että yksikin virhe vaikuttaa suuresti tulokseen. Toisaalta tutkijan on helppo havaita virheet, kun niillä on niin suuri vaikutus. Tästä syystä teknisiä virheitä tuskin esiintyy. Sen sijaan on mahdollista, että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset eri tavoin. Tällöin vastaukset eivät olisi vertailukelpoisia. Tähän tutkija varautui pyrkimällä tekemään kysymyksistä mahdollisimman yksiselitteisiä. Joidenkin kysymysten kohdalla se tarkoitti, että tutkijan piti luopua ytimekkyydestä ja selittää asiaa laajemmin ennen varsinaista kysymystä. Vastaajilla oli useimpien kysymysten kohdalla mahdollisuus perustella näkemyksiään laajemminkin. Eräs vastaaja lähetti erikseen sähköpostin, jossa hän teki eräänlaisen yhteenvedon antamistaan vastauksista.

5.3 Vastaajien kuvailu

Vastaajilta kysyttiin, kuvaavatko annetut vastaukset järjestön virallista kantaa, vai ovatko vastaukset vastaajan omia mielipiteitä, missä tapauksessa haluttiin tietää, missä ominaisuudessa vastaaja antoi vastauksensa. Vain yksi vastanneista ilmoitti vastauksensa edustavan järjestön virallista kantaa (Varusmiesliitto). Muut yksitoista (92 % vastaajista) vastasivat kyselyyn omasta puolestaan: vastaajina toimi seitsemän toiminnanjohtajaa, yksi järjestösihteeri, yksi pääsihteeri, yksi puheenjohtaja ja yksi sihteeri.

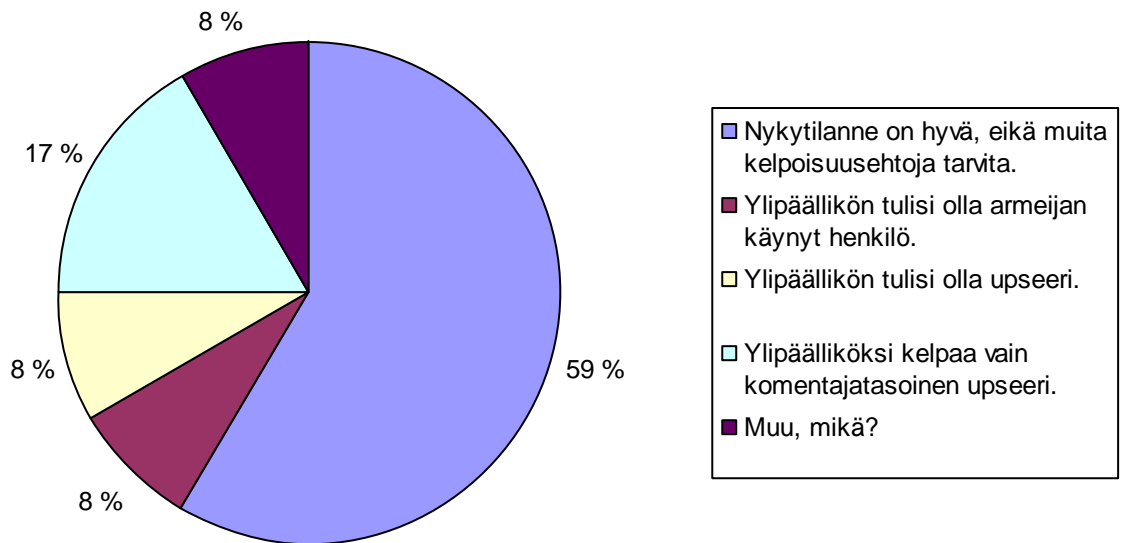
5.4 Tutkimuksen kysymykset ja niihin saadut vastaukset

Puolustusvoimien ylipäällikön rooli

Tasavallan presidentti voi perustuslain 128 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston esityksestä luovuttaa puolustusvoimien ylipäällikkyyden toiselle Suomen kansalaiselle. Ylipäällikön vallan luovuttamiseen voi olla esimerkiksi sodan johtamiseen tai muihin vastaaviin seikoihin liittyvä perusteltu tarve. Ylipäällikkyyys voidaan luovuttaa määräajaksi tai toistaiseksi, osittain tai kokonaisuudessaan. Suomen kansalaisuus on ylipäällikkyyden ainoa edellytys. Muis-

ta ylipäällikön henkilöä koskevista kelpoisuusehdoista perustuslaissa ei ole säännöksiä. Ylipäällikkyyttä voidaan siten luovuttaa muullekin kuin sotilaille. Jos puolustusvoimien ylipäällikkyyttä luovutetaan kokonaisuudessaan, tulisiko mielestänne ylipäällikölle asettaa muita kelpoisuusehtoja? Millaisia?

- Nykytilanne on hyvä, eikä muita kelpoisuusehtoja tarvita.
- Ylipäällikön tulisi olla armeijan käynyt henkilö.
- Ylipäällikön tulisi olla upseeri.
- Ylipäälliköksi kelpaa vain komentajatasoinen upseeri.
- Muu, mikä?

Kuvio 1. Tulisiko ylipäällikölle asettaa muita kelpoisuusehtoja?

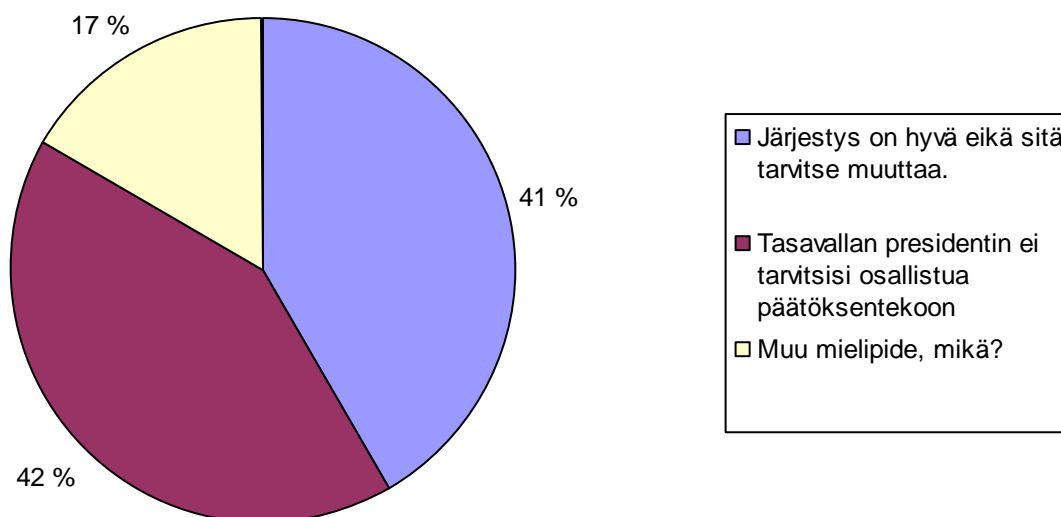
Suurin osa vastaajista, 59 %, oli tyytyväisiä puolustusvoimien ylipäällikön nykyisiin kelpoisuusvaatimuksiin. Yksi vastaajista katsoi, että ylipäällikön tulisi olla upseeri, ja kaksi vastaajaa haluaisi ylipäällikön olevan komentajatasoinen upseeri. Aseistakieltäytyjäliiton käsityksen mukaan nykymuotoinen armeija on tarpeeton, eikä mitään ylipäällikköä tarvita, mutta niin kauan kuin armeija on olemassa, nykyinen tilanne on riittävä.

Päätöksenteko sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuttaessa

Päätöksenteko sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon osallistumisesta alkaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisellä ko-

kouksella, jossa asiaa käsitellään valmistelevasti. Valtioneuvosto kuulee eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa ja tekee sitten ratkaisuehdotuksensa. Päätöksen Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan kuten myös osallistumisen lopettamisesta tekee kussakin tapauksessa erikseen tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Presidentti päättää valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta myös valmiusosaston asettamisesta. Mitä mieltä olette tästä päätöksentekojärjestyksestä?

- a) *Järjestys on hyvä eikä sitä tarvitse muuttaa.*
- b) *Tasavallan presidentin ei tarvitsisi osallistua millään tavalla sotilaallista kriisinhallintaa koskevaan päätöksentekoon, vaan valtioneuvosto ja eduskunta ottaisivat päätöksenteosta parlamentaarisen vastuun.*
- c) *Tasavallan presidentti voisi puolustusvoimien ylipäällikkönä päättää yksinään osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan.*
- d) *Muu mielipide, mikä?*

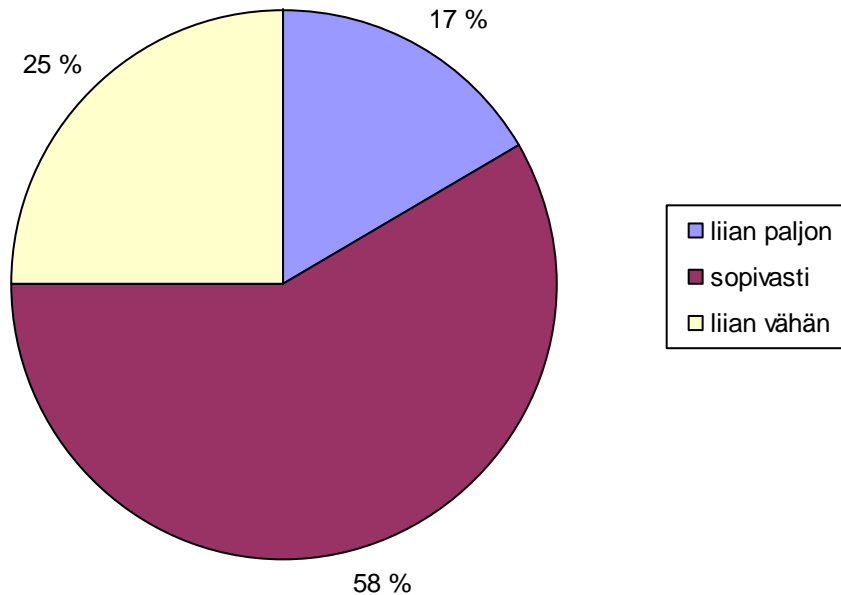

Kuvio 2. Mitä mieltä olette nykyisestä päätöksentekojärjestelmästä sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuttaessa?

Vastaajista 41 % oli sitä mieltä, että nykyjärjestys on hyvä. Yhtä moni vastaaja haluaisi valtioneuvoston ja eduskunnan ottavan vastuun päätöksenteosta. Kukaan ei halunnut antaa päätösvaltaa presidentille yksin. Eräs vastaaja totesi: "En näe suuria ongelmia nykyjärjestyksessä, mutta haluan huomauttaa, että olennaista olisi, aina kun on mahdollisuus, kuulla koko eduskunnan kantaa, ja vain erityistapauksissa rajoittaa kuulemista vain UaV:aan. Laki antaa tälle tulkinnalle mahdollisuuden." Yksi vastaaja ei halunnut ottaa kantaa, koska Suomella ei hänen mielestään ole tarvetta osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan ylipäätään.

Miten Suomi panostaa kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin?

- *liian paljon*
- *sopivasti*
- *liian vähän*
- *ei osaa sanoa*

Kuvio 3. Miten Suomi panostaa kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin?

Yli puolet (58 %) vastaajista katsoi, että Suomi panostaa kriisinhallintaan sopivasti. Kahden vastaajan mielestä Suomen osuus oli liikaa, kolmen mielestä liian vähän.

Kriisinhallintatehtävän toimeenpanija

Onko kriisinhallintatehtävän toimeenpanijalla (EU, YK, Nato) merkitystä? Miten suhtaudutte siihen, että Suomi osallistuu

a) *EU-johtoisiin kriisinhallintaoperaatioihin?*

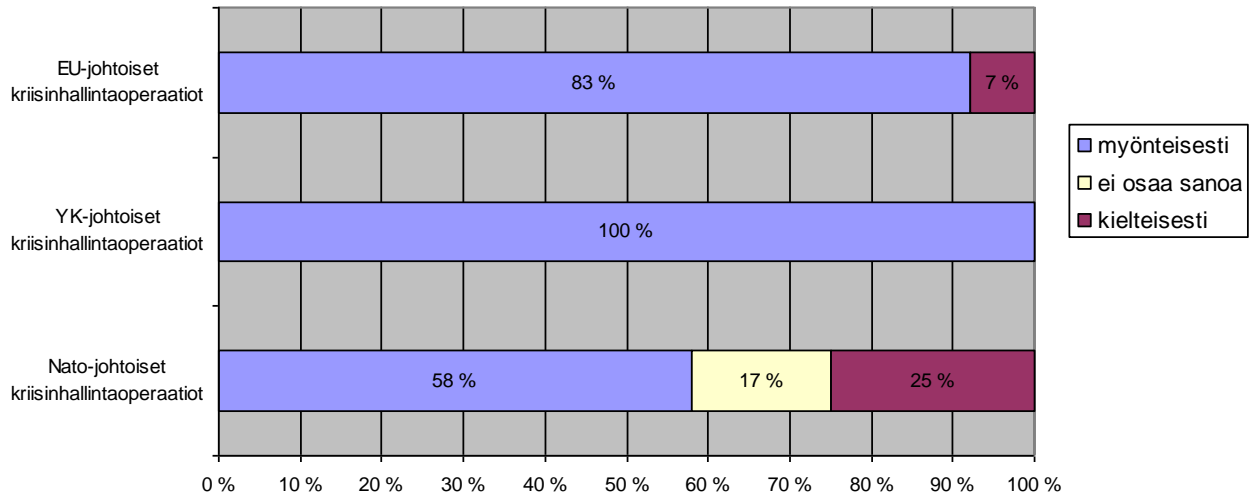
- *myönteisesti*
- *kielteisesti*
- *ei osaa sanoa*

b) *YK-johtoisiin kriisinhallintaoperaatioihin?*

- *myönteisesti*
- *kielteisesti*
- *ei osaa sanoa*

c) *Nato-johtoisin kriisinhallintaoperaatioihin?*

- *myönteisesti*
- *kielteisesti*
- *ei osaa sanoa*

Kuvio 4. Onko kriisinhallintatehtävän toimeenpanijalla merkitystä?

EU-johtoisin operaatioihin suhtautui myönteisesti yhdeksän vastaajaa, kielteisesti kaksi. Kaikki hyväksyivät YK-johtoiset operaatiot. Nato toimeenpanijana herätti eniten vastustusta: kolme vastusti, kuusi kannatti. Kaksi ei halunnut ottaa kantaa.

Presidentillä ei toimivaltaa kriisinhallintaoperaatioissa

Puolustusvoimien ylipäällikkönä tasavallan presidentin toimivaltaan kuuluu myös rauhan- turvaamisorganisaatio. Näettekö ongelmallisena, että käytännössä Suomen kriisinhallinta- joukot ovat kuitenkin operaation toimeenpanijan (YK, EU, Nato) alaisia, eikä tasavallan presidentin toimivalta yletä itse operaatioon?

- *kyllä, koska...*
- *ei, koska...*
- *ei osaa sanoa*

Yksi jätti vastaamatta kysymykseen. Kaikki muut vastaajat olivat sitä mieltä, että tilanne ei ole ongelmallinen. Vastausta perusteltiin näin:

1. Ilman muuta omat joukot pitää voida vetää omalla päätöksellä niin kuin kaikki muutkin tekevät.
2. Johto ei voi olla samanaikaisesti operaatiossa ja kotimaassa. Oletan suomalaisen päätöksenteon luovuttavan joukon ao. johtoon.
3. Lopullinen päätösvalta on kuitenkin presidentillä riippumatta operaatioiden komentosuhteista.
4. Päätös operaation menoon tehdään Suomessa.
5. Presidentti on mukana tekemässä poliittista päätöstä mitä kriisinhallinta mitä suurimmassa määrässä on. UTVAN ja eduskunnan tulisi myös olla mukana, tavalla tai toisella hyväksymässä mandaatin lisäksi myös esim. operaation voimakäytösäännöistä, joka sitten ohjaa toimintaa kentällä, vaikka komento olisi operaation (muusta maasta tulevalta) sotilaallisella johdolla.
6. Sen jälkeen kun myönteinen päätös osallistumisesta operaatioon on tehty, on lähetettävien joukkojen käytännön syistä järkevää olla toimeenpanijan käskyvallassa.
7. Suomen kriisinhallintajoukot ovat operaation toimeenpanijan (YK, EU, Nato) alaisia.
8. Yhdellä operaatiolla voi olla vain yksi johto.

Katsotteko, että EU on oikeutettu puuttumaan sotilaallisesti jonkin EU:hun kuulumattoman maan tilanteeseen

a) *humanitaarisen avun turvaamiseksi*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Vastaajista 73 % vastasi kyllä, 27 % vastasi ei.

b) *kansanmurhan estämiseksi*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Tämä vaihtoehto koettiin pätevimmäksi syyksi sotilaalliseen väliintuloon: 83 % hyväksyi sen, 17 % ei hyväksynyt.

c) *väkivaltaisen kriisin tai sen uhkan torjumiseksi*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Vastaajista 70 % hyväksyi väliintulon tästä syystä, 30 % vastasi ei.

d) *diktatorisen hallinnon syrjäyttämiseksi*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

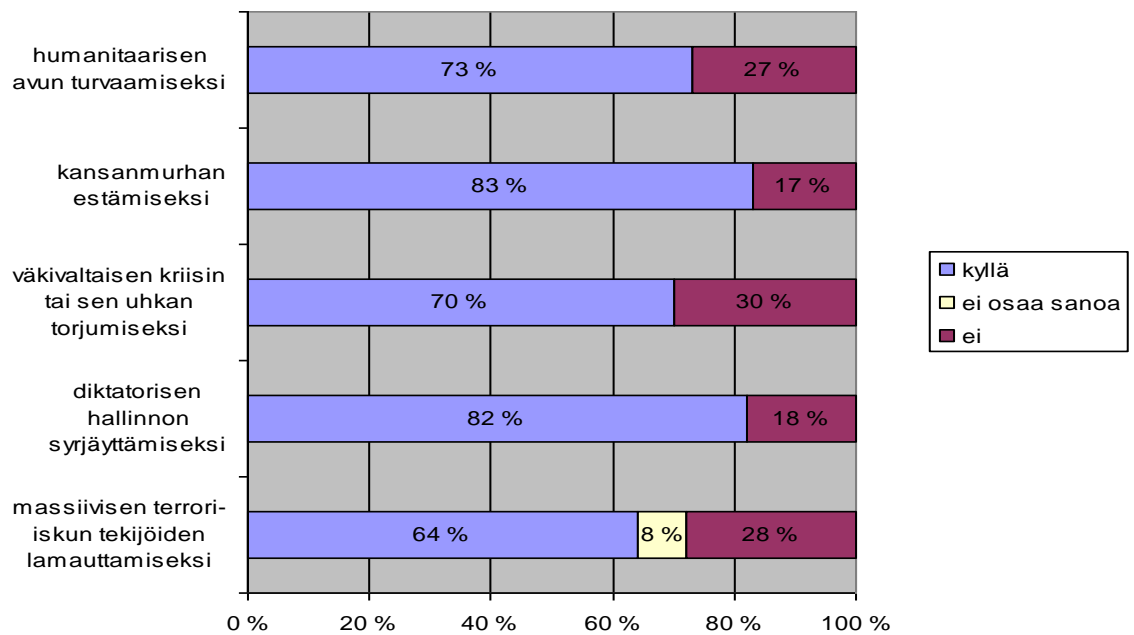
Suurin osa vastaajista (82 %) ei hyväksynyt tätä syytä, vähemmistön (18 %) mielestä se kävi päinsä.

e) *massiivisen terrori-iskun (vrt. WTC 11.9.2001) tekijöiden lamauttamiseksi?*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Vastaajista 64 % katsoi sotilaallisen väliintulon tarpeelliseksi tästä syystä, 28 % ei.

Yksi vastaaja ei osannut sanoa kantaansa.

Kuvio 5. Katsotteko, että EU on oikeutettu puuttumaan sotilaallisesti jonkin EU:hun kuulumattoman maan tilanteeseen...

Hyväksyttkö Suomen osallistumisen EU:n nopean toiminnan joukkoihin?

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Vastaaajista 83 % hyväksyi, loput 17 % ei.

Seuraava kysymys esitettiin vain niille, jotka vastasivat edelliseen kysymykseen myöntävästi.

Voiko mielestänne EU:n taisteluosastojen suomalaishenkilöstöä käyttää toisessa EU-maassa / EU:hun kuulumattomassa maassa

a) humanitaarisen avun turvaamiseksi

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Kaikki vastasivat kyllä kummassakin tapauksessa.

b) kansanmurhan estämiseksi

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Kaikki vastasivat kyllä kummassakin tapauksessa.

c) väkivaltaisen kriisin tai sen uhkan torjumiseksi

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Kaikki vastasivat kyllä kummassakin tapauksessa.

d) *diktatorisen hallinnon syrjäyttämiseksi*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Kysymys jakoi vastaajia: 40 % hyväksyy, 50 % ei hyväksy tätä toisessa EU-maassa. Yksi vastaaja ei osannut sanoa. EU:hun kuulumattomassa maassa suomalaishenkilöstön käytön hyväksyy 30 % vastaajista, 60 % vastasi kielteisesti. Yksi vastaaja ei osannut sanoa.

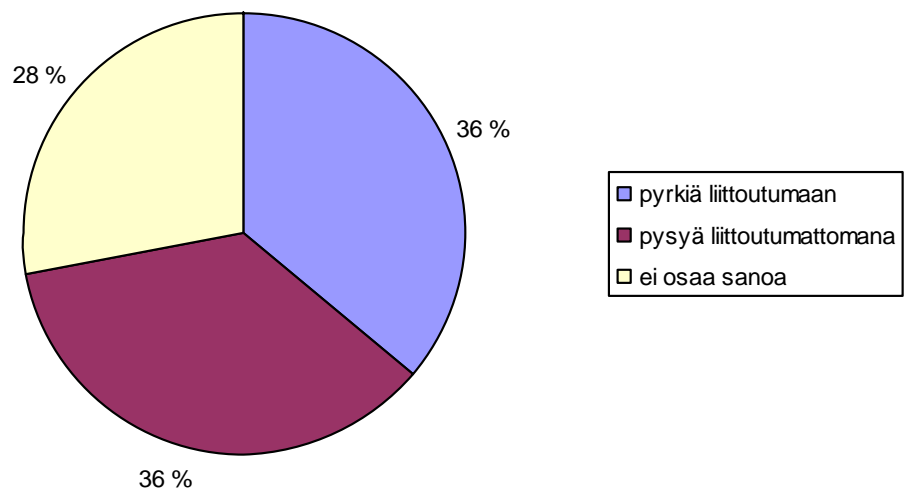
e) *massiivisen terrori-iskun (vrt. WTC) tekijöiden lamauttamiseksi?*

- *kyllä*
- *ei*
- *ei osaa sanoa*

Yksi vastaaja ei osannut sanoa kummassakaan tapauksessa, muut hyväksyivät.

Pitäisikö Suomen liittoutua sotilaallisesti vai pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana?

- *pyrkii liittoutumaan*
- *pysyä liittoutumattomana*
- *ei osaa sanoa*

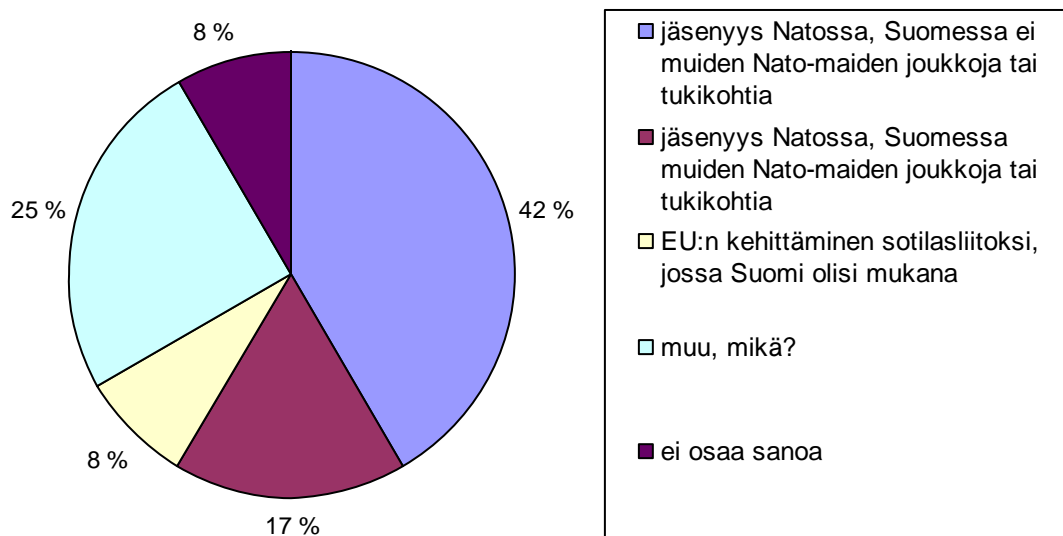

Kuvio 6. Pitäisikö Suomen liittoutua sotilaallisesti vai pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana?

Neljä vastaajaa kannatti liittoutumista, neljä vastusti. Kolme ei osannut sanoa kantaansa.

Mikä olisi paras vaihtoehto, jos Suomi päättäisi liittoutua sotilaallisesti?

- a) jäsenyyss Natossa siten, ettei Suomessa olisi rauhan aikana muiden Nato-maiden joukkoja tai tukikohtia
- b) jäsenyyss Natossa siten, että Suomessa olisi jo rauhan aikana muiden Nato-maiden joukkoja tai tukikohtia
- c) EU:n kehittäminen sotilasliitoksi, jossa Suomi olisi mukana
- d) puolustusliitto Ruotsin kanssa
- e) muu, mikä?
- f) ei osaa sanoa

Kuvio 7. Mikä olisi paras vaihtoehto, jos Suomi päättäisi liittoutua sotilaallisesti?

Vastaajista 54 % kannatti Nato-jäsenyyttä. Yksi vastaaja piti EU-pohjaista sotilasliittoa parhaana vaihtoehtona. Yksi ei osannut sanoa. Kukaan ei halunnut puolustusliittoa Ruotsin kanssa. Kolme vastaajaa valitsi vaihtoehdon "muu":

1. Armeijan asettaminen suoraan YK:n alaisuuteen.
2. Ei mikään.
3. Suomen ei pidä sotilaallisesti liittoutua! Niin kauan kun armeijaa ylläpidetään kuitenkin, voidaan toki pohjoismaisesti ja EU:ssa tehdä rationaalisointia ja säätää tekemällä yhteistyötä tiettyyn rajaan asti.

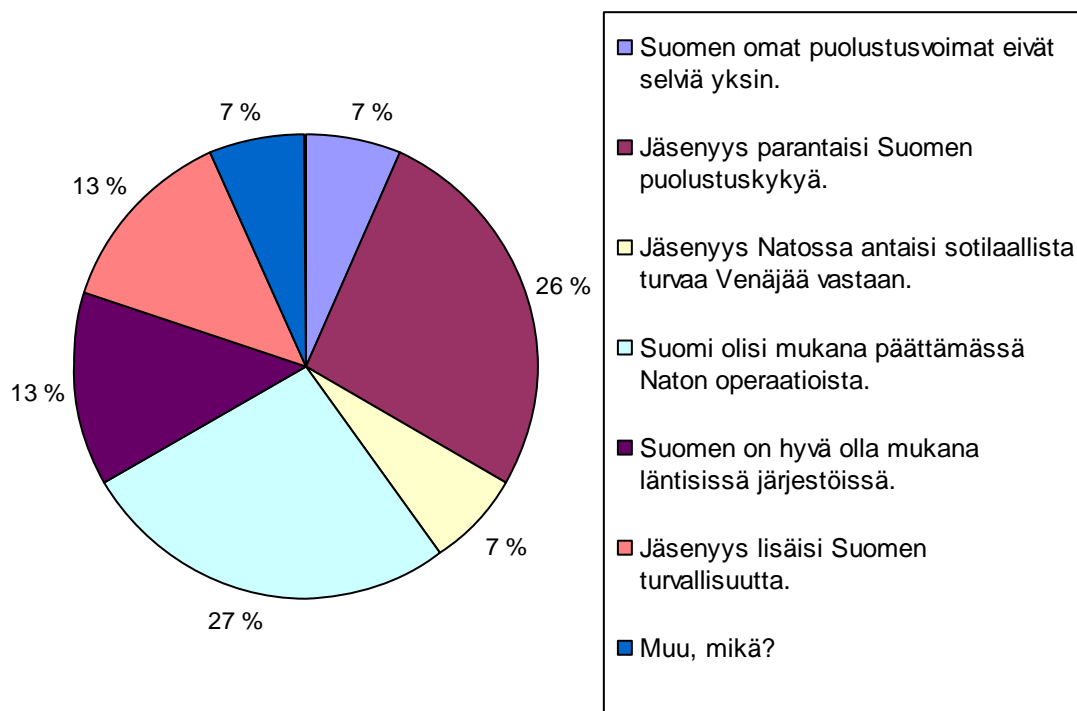
Natoon liittymistä kannattaneilta kysyttiin:

Miksi Suomen tulisi pyrkiä Naton jäseneksi? (kaksi tärkeintä syytä)

Suomen tulisi pyrkiä Naton jäseneksi, koska...

- Suomen omat puolustusvoimat eivät selviä yksin.
- Jäsenyys parantaisi Suomen puolustuskykyä.
- Jäsenyys Natossa antaisi sotilaallista turvaa Venäjää vastaan.
- Suomi olisi mukana päättämässä Naton operaatioista.
- Suomen on hyvä olla mukana läntisissä järjestöissä.
- Jäsenyys lisäisi Suomen turvallisuutta.
- Suomi voisi säästää puolustusmenoissa.
- Muu, mikä?
- Ei osaa sanoa

Suosituimmat syyt olivat "Jäsenyys parantaisi Suomen puolustuskykyä" ja "Suomi olisi mukana päättämässä Naton operaatioista" (kolme mainintaa kumpaankin). Kannatusta saivat myös vaihtoehdot "Suomen on hyvä olla mukana läntisissä järjestöissä" ja "Jäsenyys lisäisi Suomen turvallisuutta" (kaksi mainintaa kumpaankin). Muut vastaukset saivat hajaääniä, paitsi kukaan ei ollut sitä mieltä, että Natoon pitäisi pyrkiä, jotta Suomi voisi säästää puolustusmenoissa. Yksi vastaaja (Varusmiesliitto) antoi perusteluksi "Varusmieskoulutuksen kehittäminen ja varusmiesten varusteiden ajanmukaistaminen".

Kuvio 8. Suomen tulisi pyrkiä Naton jäseneksi, koska...

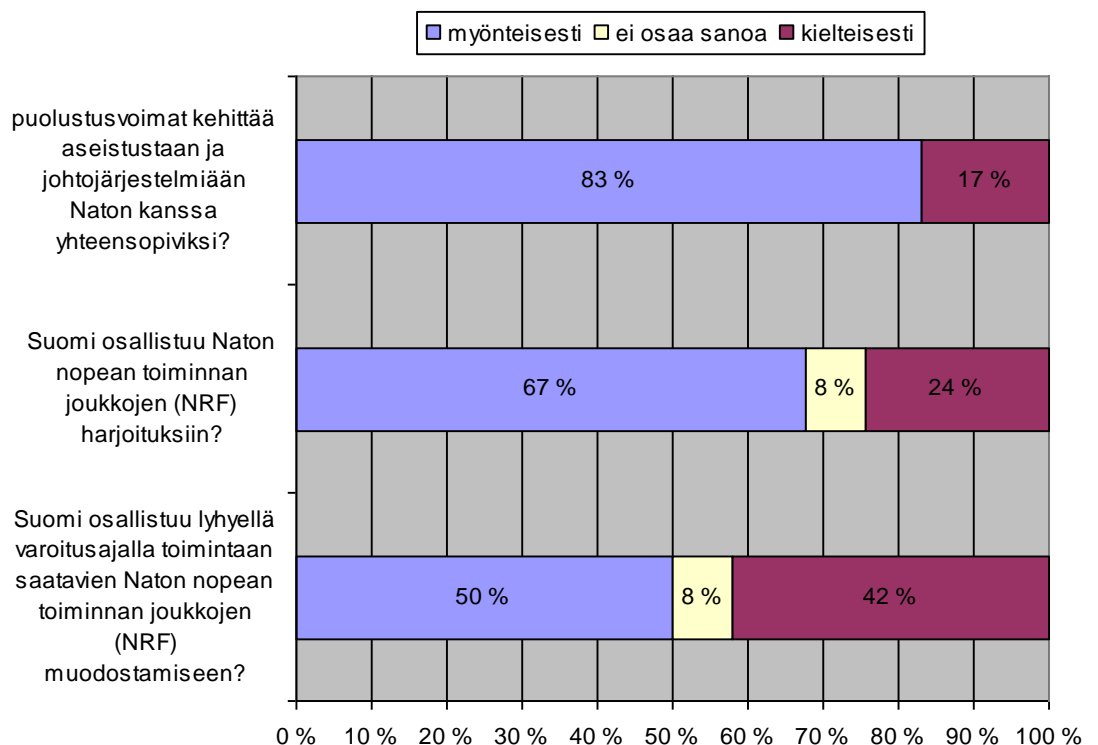
Jonkun muun vaihtoehdon kuin Natoon liittymisen valinneilta kysyttiin:

Miksi Suomen ei tulisi pyrkiä Naton jäseneksi? (kaksi tärkeintä syytä)

Suomen ei tule pyrkiä Naton jäseneksi, koska...

- *Suomalaiset sotilaat joutuisivat sotiin Suomen ulkopuolelle.*
- *Jäsenyys lisää Venäjän uhkaa Suomessa.*
- *Suomen on hyvä pysyä suurvaltaristiriitojen ulkopuolella.*
- *USA:lla on liian suuri vaikutus ja määräysvalta Natossa.*
- *Jäsenyys kasvattaisi Suomen puolustusmenoja.*
- *Se ei lisää Suomen turvallisuutta.*
- *Viime kädessä Suomen on kuitenkin itse vastattava omasta puolustuksesta.*
- *Muu, mikä?*
- *Ei osaa sanoa*

Vain yksi vastasi ja valitsi saman tien viisi vaihtoehtoa: "Jäsenyys lisää Venäjän uhkaa Suomessa", "Suomen on hyvä pysyä suurvaltaristiriitojen ulkopuolella", "USA:lla on liian suuri vaikutus ja määräysvalta Natossa", "Se ei lisää Suomen turvallisuutta" ja "Viime kädessä Suomen on kuitenkin itse vastattava omasta puolustuksesta".

Kuvio 9. Miten suhtaudutte siihen, että...

Miten suhtaudutte siihen, että puolustusvoimat kehittää aseistustaan ja johtojärjestelmiään Naton kanssa yhteensopiviksi?

Myönteisesti suhtautui 82 %, kielteisesti 18 %.

Miten suhtaudutte siihen, että Suomi osallistuu Naton nopean toiminnan joukkojen (NRF) harjoituksiin?

Myönteisesti suhtautui 64 %, kielteisesti 27 %. Yksi ei osannut sanoa.

Miten suhtaudutte siihen, että Suomi osallistuu Naton nopean toiminnan joukkojen (NRF) muodostamiseen?

Myönteisesti suhtautui 46 %, kielteisesti saman verran. Yksi ei osannut sanoa.

Sotilaallinen liittoutuminen ja Nato-kumppanuusyhteistyö (yhteiset sotaharjoitukset, aseistuksen yhteensopivuus Naton kanssa yms.) ovat eräitä tapoja ratkaista turvallisuuskysymyksiä. Millaisia muita yhteistyömuotoja haluaisitte Suomen harkitsevan?

1. Ei pitäisi rajoittua pelkästään sotilaalliseen yhteistyöhön. Ennaltaehkäisevä kriisien hallintatyö olisi yhtä tärkeää. Eri kulttuurien erityispiirteiden tunnistaminen soviteltaessa sotilaallisia konflikteja. Siihen tarvitaan syvällistä koulutusta.
2. Emme mitään.
3. EU:n yhteisten puolustusrakenteiden vahvistaminen ja kehittäminen Naton puitteissa.
4. Mahdolliset yhteiset materiaalihankinnat, laaja koulutusyhteistyö.
5. Materiaalin yhteishankinnat, materiaalin huoltosopimukset, yhteiset "virtuaali"varastot.
6. Me emme näe Suomen turvallisuuden kannalta sotilaallista ratkaisua - tarkoittaen sitä, että uskomme Suomen turvallisuuden 99,9 % pohjautuvan aivan muunlaiseen politiikkaan kun sotilaalliseen. Ylipäänsä konflikteja voidaan kovin harvoin sotilaallisesti voittaa, jos koskaan, sotilaallisesti voi vain ostaa aikaa diplomatialle, sovittelulle, rauhanrakentamiselle. Joten aktiivinen ulkopoliitiikka, diplomatia, hyvät suhteet kaikkiin mm.

sotilaallinen liittoutumattomuus ovat keinoja lisätä Suomen turvallisuutta..

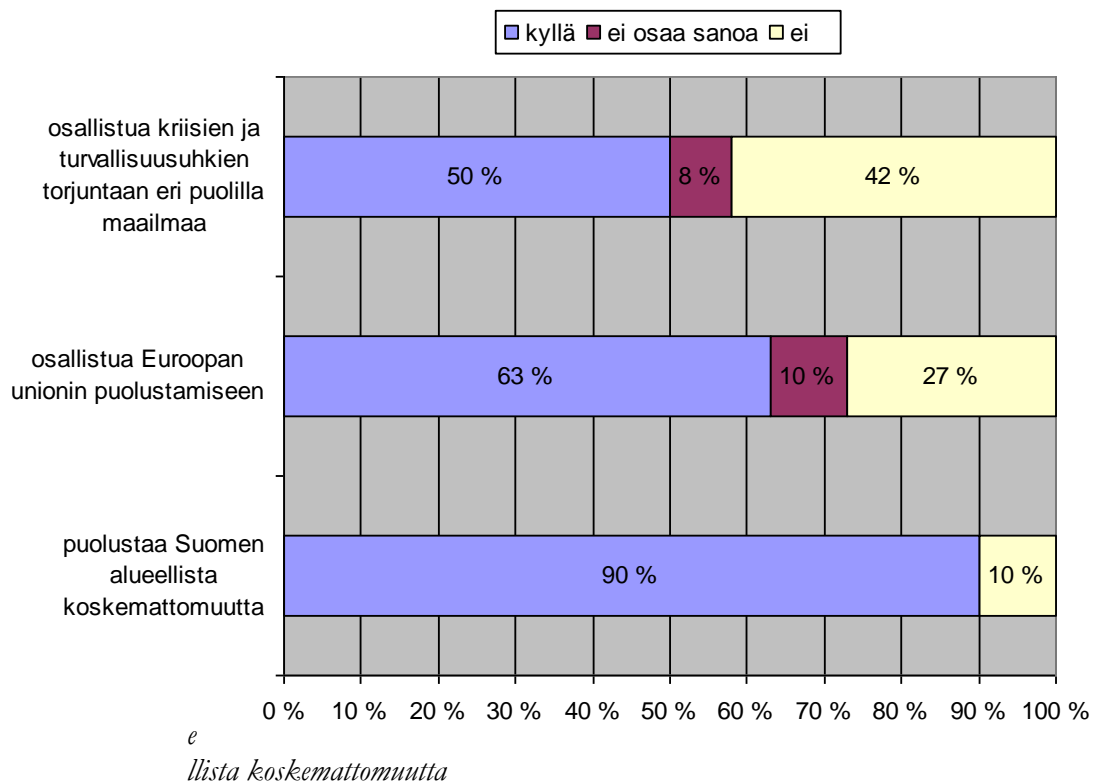
7. Sotilaallista yhteistyötä tulisi kehittää kaikkien kanssa tasapuolisesti, eikä vain yksittäisen sotilasliiton kanssa. Mutta alisteisena poliittiselle yhteistyölle avoimissa kansainvälisissä yhteistyöelimissä kuten YK:ssa ja Etyj:ssä.

8. Tasapuolisuuden vuoksi sotilaallista yhteistyötä tulisi olla myös Venäjän kanssa.

Millaisina näette Suomen puolustusvoimien sotilaalliset tehtävät?

Katsotteko, että niiden tehtävänä on...

- *Osallistua kriisien ja turvallisuusuhkien torjuntaan eri puolilla maailmaa*
- *Osallistua Euroopan unionin puolustamiseen*
- *P*

Kuvio 10. Suomen puolustusvoimien sotilaallisina tehtävinä on...

Suomen alueellisen koskemattomuuden puolustaminen katsottiin yksimielisimmän puolustusvoimien tehtäväksi: 90 % vastaajista oli tätä mieltä. EU:n puolustamista kannatti 60 % vastaajista ja vastusti 30 % (yksi ei osannut vastata). Eri

puolille maailmaa puolustusvoimat halusi lähettää 50 % vastaajista, 42 % vastusti (yksi ei osannut vastata).

Mikä on pahin turvallisuusuhka Suomelle tällä hetkellä?

1. Ilmastonmuutos, talouskriisi, nato-jäsenyys.
2. Järjestöllä ei ole tähän kantaa.
3. Kansainvälinen rikollisuus ja hallitsematon maahanmuutto.
4. Maailman laajuinen talouden kriisiytyminen. Lisäksi energian käyttäminen valtapoliittisena välineenä, esim. Venäjä mm. kaasuputki ja Keski-Euroopan energiakiista.
5. Maanpuolustustahdon rapautuminen.
6. Tällä hetkellä se lienee ilmastonmuutos ja sen mahdolliset seuraukset.
7. Turvallisuusuhat ovat ei-sotilaallisia. Liittyen ilmastomuutokseen ja sen tuomaan mahd. ongelmiin (vesi, väestöliikkeet jne.). Ympäristöongelmat, esim. ydinvoimalaonnettomuus, tai suuri ekologinen onnettomuus itämerellä, luonnonvarojen rajallisuus, järjestäytynyt rikollisuus ml. terroristit.
8. USA:n yksipuolinen kilpavarustelu ja sen aggressiivinen ulko- ja sotilaspolitiikka.
9. Venäjä.
10. Venäjä, Venäjä, Venäjä.
11. Venäjän arvaamattomuus.

Onko uhka senkaltainen, että Suomi pystyy torjumaan sen kansallisin keinoin?

20 % vastasi kyllä, 60 % ei. Kaksi ei osannut vastata.

Mikä olisi tehokkain keino uhan torjumiseen?

1. Kansainvälinen yhteistyö, muttei sotilaallinen.
2. Järjestöllä ei ole tähän kantaa.
3. Laaja-alaista, monikansallista yhteistyötä.

4. Nyt tarvitaan niin poliittista kuin eri tasojen järjestöllistä yhteistyötä tilanteesta selviämiseksi.
5. Asepalveluksen käyvien miesten määrän pitäminen vähintään yli 70 % tasolla.
6. Tehokas kansainvälinen yhteistyö kattavien ja pitävien sopimusten aikaansaamiseksi.
7. Kansainvälinen yhteistyö:YK:n vahvistaminen. EU:n ja Pohjoismaiden kaltaisten turvallisuusyhteisöjen kaltaisen alueellisen yhteistyön lisääminen ja syventäminen. Keskinäisen riippuvuuden tunnustaminen. Siviilikriisinhallinnan keinojen ja konfliktien ennaltaehkäisyn edistäminen ja massiivinen lisääminen.
8. Kansainvälinen yhteistyö.
9. Liittoutuminen.
10. Naton jäsenyys.
11. Liittyä Natoon.

Valmiita vastausvaihtoehtoja ei annettu. Avoimissa vastauksissa korostui kansainvälinen yhteistyö erityisesti ei-sotilaallisten uhkien ollessa kyseessä ja toisaalta sotilaallinen liittoutuminen Venäjän uhkaa vastaan.

Seuraava moniosainen kysymys perustuu oikeusministerin johtaman Perustuslaki 2008 -työryhmän mietintöön. Työryhmän tehtävänä oli kartoittaa ennakolta perustuslain toimivuuteen ja mahdollisiin muutostarpeisiin liittyviä kysymyksiä myöhemmin asetettavaa parlamentaarista valmisteluelintä varten ja arvioida hankkeeseen liittyvät selvitystarpeet. Ulkopoliittisen johtamisjärjestelmän osalta työryhmän keskusteluissa nousi esiin vaihtoehtoja, joiden toteuttamiskelpoisuutta selvitetään edelleen.¹ Tutkija kysyi maanpuolustusjärjestöjen ja rauhanyhdistysten kantoja näihin vaihtoehtoihin.

---

¹

Ulkopolitiikan johtaminen

Perustuslakia ollaan uudistamassa. Oikeusministerin johtama Perustuslaki 2008 -työryhmä pohtii parhaillaan seuraavanlaisia vaihtoehtoja ulkopoliittisen johtamisjärjestelmän osalta.

Mikä on oma arvionne kunkin vaihtoehdon kannatettavuudesta?

Asteikko 1-5:

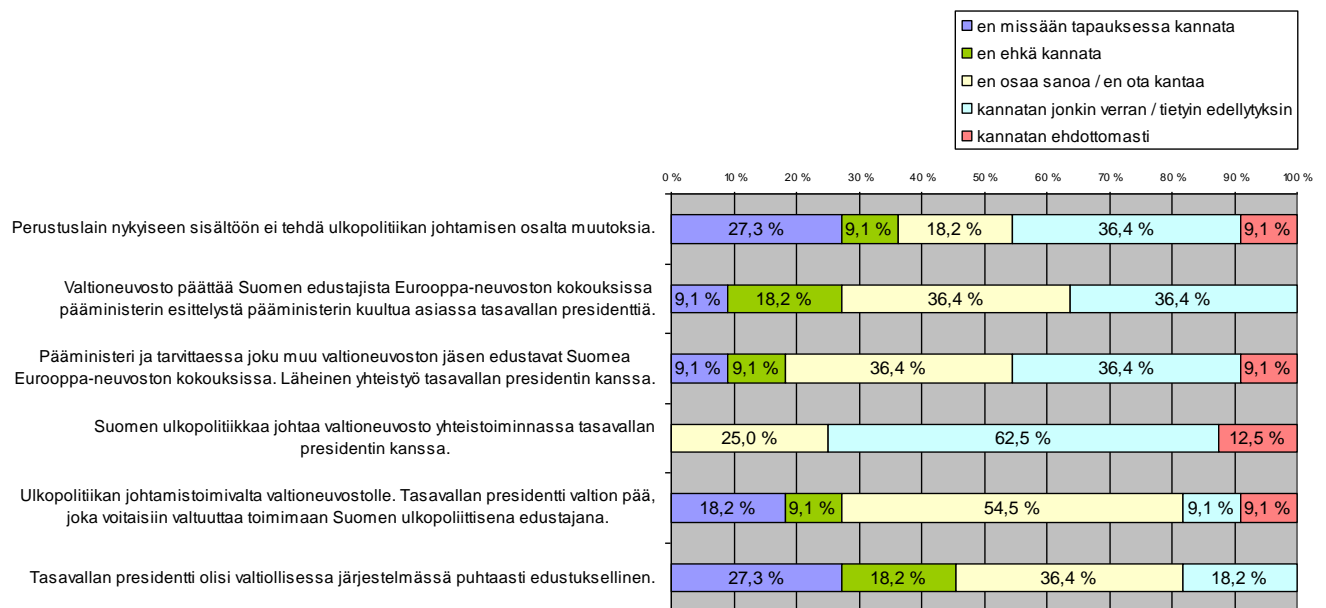
1 = en missään tapauksessa kannata

2 = en ehkä kannata

3 = en osaa sanoa / en ota kantaa

4 = kannatan jonkin verran / tietyin edellytyksin

5 = kannatan ehdottomasti

Kuvio 11. Ulkopoliittisen johtamisjärjestelmän uudistaminen

- **Perustuslain nykyiseen sisältöön tai siitä johtuviin valtiokäytäntöihin ei tehdä ulkopoliittisen johtamisen osalta muutoksia.**

Kannattajia oli 45 % vastaajista, 36 % ei kannattanut. Mielenpitoet siis hajaantuivat. Erillisiä perusteluja ei kukaan esittänyt, joten on vaikea tietää, mitä vastaus-ten takana on.

- *Suomen edustautumista Eurooppa-neuvoston kokouksissa koskevaan päätöksentekoon liittyviä käytäntöjä uudistetaan siten, että **valtioneuvosto päättää Suomen edustajista Eurooppa-neuvoston kokouksissa pääministerin esittelystä pääministerin kuultua asiassa tasavallan presidenttiä.** Muodostettaessa Suomen kantaa merkittäviin ulko- ja turvallisuuspoliittisiin unioniasioihin valtioneuvoston ja tasavallan presidentin tulee kuitenkin toimia läheisessä yhteistyössä.*

30 % kannattaa, saman verran ei kannata.

- *Suomen edustautumiskäytäntöä Eurooppa-neuvoston kokouksissa muutetaan. Eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi ja valtioneuvostolle kuuluvan toimivallan laajuuden vuoksi on johdonmukaista, että **pääministeri ja lisäksi tarvittaessa joku muu valtioneuvoston jäsen edustavat Suomea Eurooppa-neuvoston kokouksissa.** Tällainen muu valtioneuvoston jäsen voisi olla esimerkiksi Suomen kansainvälisistä subteista vastaava ministeri. Muodostettaessa Suomen kantaa merkittäviin ulko- ja turvallisuuspoliittisiin unioniasioihin valtioneuvoston tulee kuitenkin toimia läheisessä yhteistyössä tasavallan presidentin kanssa. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ja presidentin yhteisiin kokouksiin liittyviä käytäntöjä ja menettelyjä tarkistetaan siten, että ne tukevat yhteisten kokousten asemaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan yhteistoiminnan keskeisenä toimielimenä sekä vahvistavat samalla pääministerin asemaa.*

40 % kannattaa, 20 % ei kannata.

Jonkin verran sekavana on siis koettu järjestely, että Eurooppa-neuvoston kokouksissa Suomea edustaa niin pääministeri, ulkoministeri kuin presidenttikin.

OM:n työryhmäkin korostaa, että EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ala ja merkitys ovat kasvaneet – ja kasvavat edelleen – siten, että lähes kaikessa ulkopoliitiikan johtamisessa on otettava huomioon Suomen jäsenyys unionissa. Tämä asettaa vaatimuksia Suomen ulkopoliitiikan yhdenmukaisuudelle ja herättää kysymyksen, kuinka kestävä on nykyinen EU-asioiden ja muun ulkopoliitiikan erillisyyteen pohjautuva toimivallan jako.

Valtioneuvosto käsittelee ja ratkaisee Suomen edustautumisen Eurooppa-neuvoston kokouksissa sekä valtion tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa kokoontuvassa neuvostossa.¹ Tällä vuosituhannella käytäntönä on ollut, että presidentti on ilmoittanut valtioneuvostolle halustaan osallistua Eurooppa-neuvoston kokouksiin. Valtioneuvosto on kuitenkin aina ensin päättänyt yleisintunnonsaan Suomen edustajasta eli siitä, että Suomea edustaa pääministeri ja että ulkoasiainministeri avustaa pääministeriä. Vasta viimeiseksi valtioneuvosto on ottanut kantaa presidentin osallistumiseen toteamalla presidentin ilmoituksen perusteella, että presidentti osallistuu kokoukseen sen käsitellessä hänen toimivaltaansa kuuluvia asioita.²

- *Ulkopolitiikan johtamistoimivalta järjestetään uudelleen siten, että **Suomen ulkopoliittikkaa johtaa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa.** Tämä vaihtoehto edellyttää perustuslain 93 §:n tarkistamista.*

71 % kannattaa, kukaan ei vastusta. Presidentin ulkopoliittista valtaa ei siis haluta luovuttaa kokonaan valtioneuvostolle. Nykyisen PL:n 93 §:ssä sanotaan, että Suomen ulkopoliittikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa, eli OM:n vaihtoehdossa valtioneuvosto käännettäisiin ensisijaiseksi presidenttiin nähden, mikä korostaa eduskunnan vaikutusmahdollisuuksia ulkopoliitikassa. On mahdollista, että kaikki vastaajat eivät ole huomanneet tätä aste-eroa kyselyyn vastatessaan.

Mitä tällainen pieni tarkistus PL:iin sitten tarkoittaisi käytännössä, ei yksiselitteisesti käy ilmi OM:n ehdotuksesta. Mikäli valtioneuvosto johtaisi ulkopoliittikkaa ensisijaisesti, ulottuisi parlamentaarinen vastuukate selkeämmin kaikkeen ulkopoliittiseen toimintaan. Eduskunta ei tosin tällöinkään pääsisi vaikuttamaan en-

---

¹ VN:n ohjesääntö 3 §.

² Perustuslain voimaantulon jälkeen presidentti on käytännössä osallistunut valtaosaan Eurooppa-neuvoston kokouksia. Unionissa lähes jatkuvasti vireillä olevat perussopimusten muutosprosessit tai laajentumishankkeet ovat usein olleet perusteena presidentin osallistumiselle. OM 2008, s. 47.

nakolta kaikkiin ulkopolitiikan johtamisen toimiin, mutta jälkikäteinen kontrollimahdollisuus olisi nykyistä paremmin turvattu.¹

- ***Ulkopolitiikan johtamistoimivalta osoitetaan kaikilta osin valtioneuvostolle.*** Tasavallan presidentti olisi kuitenkin edelleen valtion pää, joka voitaisiin tarpeen mukaan valtuuttaa toimimaan Suomen ulkopoliittisena edustajana erilaisissa, korkeimman valtiojohdon edustusta vaativissa yhteyksissä. Myös tämä vaihtoehto edellyttää perustuslain 93 §:n tarkistamista.

20 % kannattaa, 30 % ei kannata.

- ***Tasavallan presidentin toimivaltuuksia muutetaan nykyisestä siten, että presidentti olisi valtiolisessä järjestelmässä puhtaasti edustuksellinen.***

20 % kannattaa, 50 % ei kannata. Maanpuolustusjärjestötkin siis haluavat kansantavoin, että presidentillä säilyy edes jonkinlaisia valtaoikeuksia.

Oletteko kiinnostunut saamaan tutkimuksen tulokset sen valmistuttua?

Miltei kaikki (yksitoista kahdestatoista) halusivat kuulla kyselyn tulokset niiden valmistuttua.

---

¹

6 Päätelmät

Kyselyn vastausten perusteella maanpuolustusjärjestöissä, rauhanyhdistyksiä lukuun ottamatta, tuntui vallitsevan yksimielisyys, että Suomen tämänhetkisen hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja on oikeansuuntainen.

Sotilaallinen kriisinhallinta ja Nato-yhteistyö saivat järjestöjen kannatuksen, tosin monet olisivat valmiita luopumaan puolueettomuuslinjasta kokonaan ja liittymään Naton jäseniksi. Vaikka Suomen joukot ovat pienet, useimmat olivat halukkaita lähettämään ne vakaviinkin kriiseihin eri puolille maailmaa. Tähän vaikuttavat epäilemättä Suomen pitkät perinteet ja positiiviset kokemukset rauhan- turvaamisessa. YK:n mandaatilla kaikki vastaajat ovat suostuvaisia lähettämään suomalaisia kriisinhallintaoperaatioihin. EU:n nopean toiminnan joukkoihin osallistuminen sai melkein kaikkien kannatuksen, mutta Naton vastaaviin joukkoihin osallistumista kannatti puolet vastanneista. Taustalla voi olla pelkoja siitä, ettei Suomi pystyisi vaikuttamaan joukkojen sijoitukseen ja toimintaan, koska maamme ei ole Naton jäsen. Maanpuolustusjärjestöjen vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia kuin Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) koko kansalle suunnattujen kyselyjen tulokset. Myöskään maanpuolustusjärjestöjen mielipiteet puolustusvoimien sotilaallisista tehtävistä eivät juuri poikkea MTS:n gallupeista.¹

Rauhanyhdistysten mielipiteet erosivat jyrkästi maanpuolustusjärjestöjen kannoista. Sotilaallista liittoutumista ei kannatettu – kaikki kolme olivat sitä mieltä, ettei Suomen pidä liittoutua. Haluttiin Suomen toimivan diplomatian ja aktiivisen ulkopolitiikan keinoin. Kriisinhallinnan pitäisi olla ennemmin humanitaarisiin tarpeisiin liittyvää siviilikriisinhallintaa kuin sotilaallista toimintaa: ennaltaehkäisyä, kestävän vakauden luomista, paikallisen yhteisön voimistamista. Rauhaneliitto hyväksyi Nato-yhteistyön tämänhetkisessä laajuudessaan, mutta näki ongelmallisena voimakkaimman Nato-maan eli Yhdysvaltojen terrorismin vastaisen sodan sekoittumisen rauhanturvaamistehtäviin ja näin ollen myös suomalaisten joukkojen toimintaan. Rauhaneliitto – muista rauhayhdistyksistä poiketen – hy-

---

¹ Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS 2007, s. 4–5, 9.

väksyi myös Suomen osallistumisen EU:n nopean toiminnan joukkoihin YK:n mandatoimissa operaatioissa, mutta korosti, että tarkoittaa tällä ainoastaan lyhyttä interventiota "last in first out" -periaatteella.

Pahimmat turvallisuusuhkat tuntuivat olevan ei-sotilaallisia. Moni mainitsi taluskriisin, kansainvälisen rikollisuuden, ilmastonmuutoksen ja energian tuottamiseen liittyvät ongelmat. Suomella ei ole yksinään eväitä taistella näitä maailmanlaajuisia uhkia vastaan. Globalisaatio lisää valtioiden keskinäisriippuvuutta, joten kaikkien mielestä tarvittiin laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä. Kolme vastaajaa näki Venäjän suurena uhkana, jota vastaan oikea lääke olisi Nato-jäsenyys.

Lähivuosien suuria kysymyksiä on, miten tasavallan presidentin valtaoikeuksille käy perustuslakiuudistuksessa. Suurimmat muutokset tapahtuvat todennäköisesti ulkopoliitikassa, erityisesti EU:hun liittyvissä kysymyksissä, minkä lisäksi presidentin nimitysvaltaa kavennettaneen. Presidentin asemaa puolustusvoimien ylipäällikkönä tuskin horjutetaan, eikä maanpuolustusjärjestöilläkään ole siihen halua. Tutkimuksen mukaan hyvin harva vaati puolustusvoimien ylipäälliköltä minkäänlaista uraa puolustusvoimissa, mikä viitanee siihen, että vastaajat uskovat tasavallan presidentin luovuttavan kriisin uhatessa ylipäällikkyyden puolustusvoimien komentajalle tai muulle vastaavalle ammattiupseerille.

LÄHTEET

Euroopan unioni 2002. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka: johdanto. Viitattu 1.10.2006. <http://europa.eu/scadplus/leg/fi/lvb/r00001.htm>

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 5/2006 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta. HE 172/1999 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi Suomen hallitusmuodoksi. HE 1/1998 vp.

Jyränki, A. 2000. Uusi perustuslakimme. Iura nova. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta. Suomen säädöskokoelma 31.3.2006/211.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS 2007. Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta. Tiedotteita ja katsauksia, joulukuu 2007.

Oikeusministeriö 2006. Kansallinen päätöksenteko sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta. Perustuslain muuttamista selvittäneen työryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:2.

Oikeusministeriö 2008. Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:8.

Perustuslakivaliokunnan lausunto 54/2005 vp hallituksen esityksestä laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Puolustusvoimat 2006. EU:n nopean toiminnan joukot. Viitattu 21.9.2006.
http://tietokannat.mil.fi/eubg/content.php?language=fi_FI&page_id=3

Saraviita, I. 2000. Perustuslaki 2000. Kauppakaari Oyj. Lakimiesliiton Kustannus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomen perustuslaki. Suomen säädöskokoelma 11.6.1999/731.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 13.6.2001. VNS 2/2001 vp.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009. Valtioneuvoston selonteko. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009.

Tasavallan presidentin asetus toimivallan jaosta sotilaskäskyasioissa 17.3.2000/282.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/2006 vp hallituksen esityksestä laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Valtioneuvoston ohjesääntö. Suomen säädöskokoelma 3.4.2003/262.